

Årsrapport 2015

**Kirkerådet
Mellomkirkelig råd
Samisk kirkeråd**

**Kirkerådet
Mellomkirkelig råd
Samisk kirkeråd**

Årsrapport 2015

DEN NORSKE KIRKE

Årsrapport 2015
De nasjonale kirkelige rådene
Den norske kirke

© Kirkerådet, mars 2016
ISBN 978-82-7545-131-4

Kirkerådet
Postboks 799 sentrum
0106 Oslo

Produksjon: Kirkerådets kommunikasjonsavdeling
Omslagsfoto: Dåp i Ila kirke i Oslo. (Foto: Sveinung Bråthen)

Innholdsoversikt

I

Melding frå leiarane

Overordna vurdering

II

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Kirkerådet

Kirkemøtet

Visjon for Den norske kirke

Volumtall

III

Årets aktiviteter og resultater

1 - Gudstjenestelivet blomstrer

2 - Flere søker dåp og trosopplæring

3 - Kirken engasjerer seg i samfunnet

4 - Flere får lyst til å jobbe i kirken

5 - Kirkeordning, - demokrati i kirken

IV

Styring og kontroll i virksomheten

V

Vurdering av framtidsutsikter

VI

Årsregnskapet

Ledelseskommentarer årsregnskapet 2015

Prinsippnote årsregnskapet

Resultatregnskap

Balanse: eiendeler, virksomhetskaptal og gjeld

Noter til regnskapet

I Melding frå leiarane

Overordna vurdering

Kyrkjemøtet vedtok i 2014 ei ny visjonsformulering for Den norske kyrkja:

Meir himmel på jorda.

Kyrkja vitnar i ord og gjerning om frelse, fridom og håp i Jesus Kristus ved å vere vedkjennande, open, tenande og misjonerande

I ulike strategiske mål og delmål ønskjer styringsorgan, råd og medarbeidarar i kyrkja å bidra til at denne visjonen skal bli til røyndom. I visse om at «...*Gud ga vekst*» (1 Kor 3.6)

Denne årsrapporten skal gi fakta informasjon, presentasjon av verksemda i Den norske kyrkja og i Kyrkerådet i 2015 og vurderingar av om vi har nådd dei resultatmåla som er fastsette. Innleiinga «*Melding frå leiarane*» gjev nokre overordna vurderingar av verksemda, med vekt på særleg viktige utviklingstrekk og hendingar. Statens hovudmål for løyvingane til Den norske kyrkja over statsbudsjettet er å støtte opp under Den norske kyrkja i samsvar med § 16 i Grunnlova. Årsrapporten tek for seg korleis Den norske kyrkja søker å verkeleggjere dette og dei delmåla som er sette. Resultat og måloppnåing blir nærare omtala i dei einskilde avsnitta i årsrapporten. Når det gjeld ressursbruk viser ein til dei vedlagte rekneskapsrapportane.

Sundagskyrkje og kvardagskyrkje

Rapporteringa frå kyrkjelydane syner at Den norske kyrkja like mykje er ei kvardagskyrkje som ei sundagskyrkje. I alle høve er det slik dersom ein tek utgangspunkt i deltaking. Trusopplæringstiltak, foredrag, korøvingar, konsertar og andre kulturarrangement finn stad i kyrkjene kvar einaste kveld veka gjennom. Når ein les årsstatistikken frå kyrkjelydane er det viktig å få med seg heile bilete.

Samstundes syner rapporteringa tydeleg at gudstenestelivet og rekruttering til dåp og aktivt medlemskap, - er i tilbakegang i reine tal. Dette teiknar ein situasjon der behovet for medvitne strategiar aukar. Kyrkja er både ei kvardagskyrkje og ei sundagskyrkje. Det er viktig at populære kvardagstiltak og tilbod får støtte og armslag, men den gudstenestefeirande fellesskapen på heilagdagen treng meir merksemd.

Ein kunne ikkje rekne med at gudstenestereforma (2004-2011) i seg sjølv skulle påverke talet på gudstenestebesøkande, men reforma starta mange prosessar som kan bere gode frukter. I vårt fleirreligiøse, - og i mange delar sekulære land, treng kyrkja fornya fokusering på forvaltning av si hovudoppgåve: Å forkynne evangeliet om Jesus Kristus. Men at den prioriteringa skulle bere i seg lågare merksemd om sosialetiske utfordringar, er ei oppfatning vi ikkje kan dele. Evangeliet handlar óg om rettferd for fattige, undertrykte og forfølgde.

Etikk og politikk

Det sosialetiske engasjementet i Den norske kyrkja har i 2015 vorte særleg utfordra av flyktnings situasjonen i vårt eige land og av miljø- og klimakampen. Kyrkja sitt kontaktnett internasjonalt og økumenisk bidreg til og stadfestar at ho skal vere ein aktiv samfunnsaktør. Den norske debatten om det er rett at kyrkja skal engasjere seg i konkrete samfunns spørsmål, er i internasjonal samheng noko underleg. Kyrkjer verda over er aktive aktørar i samfunnsdebatter i saker som omhandlar verdiar

kyrkja skal fremme. I følgje visjonsdokumentet frå Kyrkjemøtet skal kyrkja engasjere seg i samfunnet. Engasjementet for den globale klimaavtalen og flyktningar sin situasjon i 2015 konkretiserte kyrkja sitt diakonale oppdrag.

Flyktningssituasjonen

«Kyrkja er berre kyrkje når ho er der for andre» (Dietrich Bonhoeffer).

Kyrkja vil bidra til håp for redde menneske som har grunn til å frykte - og som har grunn til å flykte. Det fører med seg meir enn gode ord. I kyrkjelydane er mange engasjerte i praktisk arbeid for å hjelpe asylsøkkjarar. I alle kyrkjelege organ og på alle nivå i kyrkja førde utfordringane frå flyktningssituasjonen til omprioriteringar og særskilde tiltak i 2015.

Våre verdiar blir sette på prøve av flyktningstrømmene. Flyktningstilstrømminga skaper mange problem, men menneske skal handsamast som menneske – ikkje som problem. I samarbeid med kommunane og organisasjonslivet skal kyrkja insistere på å møte kvart menneske med vørndnad. Det inneber å sjå folk i augo.

Den norske kyrkja sitt engasjement for flyktningar og asylsøkkjarar har lang historie. Både gjennom konkrete tiltak i kyrkjelydane, nettverksarbeid saman med organisasjonar i sivilsamfunnet og uttaler frå leiande organ har kyrkja markert eit tydeleg forsvar for menneskeverdet.

I mars 2015 vedtok Mellomkyrkjeleg råd ein uttale om at Noreg må ta større ansvar for å løyse den humanitære krisa i Middelhavet. I september 2015 uttalte Bispemøtet mellom anna: No blir heile Europa testa på styrken i våre verdiar.

I sin høyringsuttale i februar 2016 til framlegget frå regjeringa om endringar i utlendingslovgivinga, uttrykte Kyrkjerådet uro for at innstrammingane i utlendingslovgivinga kan gå på tvers av behovet for å finne felleseuropeiske løysingar på flyktning- og migrantsituasjonen.

Kvart år rettar kyrkjelydane merksemd mot eit globalt tema i samband med FN sin menneskerettsdag 10. desember. Materialet som Kyrkjerådet sendte ut i forkant av gudstenestane i samband med menneskerettsdagen 2015, hadde overskrifta «På flukt».

Klimaengasjement

Den norske kyrkja stod sentralt i den tverrkyrkjelege mobiliseringa for klimarettferd; «*Klimapilegrim 2015*». Eit pilegrimstog bevega seg frå Svalbard til Paris med budskapet om å ta vare på Guds skaparverk og med krav om rettferd for menneske som får sitt livsgrunnlag øydelagt på grunn av klimaendringane. Om lag 7000 deltok i den norske kampanjen, som var del av eit større økumenisk og internasjonalt initiativ.

Dei seinare åra har eit interreligiøst klimaengasjement vakse fram i Norge, initiert av Mellomkyrkjeleg råd i samarbeid med Kirkens Nødhjelp, Islamsk råd Norge og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn. Den norske interreligiøse delegasjonen på klimatoppmøtet i Paris i desember 2015 var del av ei stor mobilisering frå trussamfunn verda over.

Kyrkjevalet 2015

Kyrkjedemokratiet var det store temaet i 2015. Mellom dei 3.111.038 røysteføre medlemmane i kyrkja blei det totalt gjeve 520.323 røyster. Det svarar til ein oppslutnad på 16,73 %. Den gledelege auken i talet på røyster gjev styrke til dei folkevalde som har store oppgåver framfor seg i valperioden fram til 2019. Evalueringsrapporten frå KIFO (Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning) om kyrkjevalet 2015 friskmelde lang på veg det kyrkjelege demokratiet – slik det kom til uttrykk ved det valet. Sterkare offentleg debatt framfor valet og meir direkteval av delegatar til Kyrkjemøtet blir framheva

som gode teikn. Det som mest skilde 2015-valet frå tidlegare kyrkjeval er at det i ni av dei elleve bispedøma blei lagt fram to lister til valet på i bispedømeråd/kyrkjemøte. Kandidatpresentasjonen og kommunikasjonen handla mykje om haldningar til likekjønna vigsel.

Bispemøtet bad i september 2015 Kyrkjerådet om å førebu ei sak til Kyrkjemøtet 2016 om vigsel av likekjønna.

Vern om minoritetar

I april 2015 deltok preses i Bispemøtet og generalsekretæren i Mellomkyrkjeleg råd på den store økumeniske hundreårsmarkeringa av folkemordet på armenerane - i Jerevan i Armenia. I september vedtok Mellomkyrkjeleg råd ein uttale der Den norske kyrkja anerkjennar overgrepa som eit folkemord og ber norske myndigheter gjere det same. Denne oppfordringa er ikkje besvart. Den armenske kyrkja i Armenia/Libanon og kyrkjelyden i Norge har gjeve uttrykk for stor takksemnd for Den norske kyrkja si haldning.

Eit anna uttrykk for Den norske kyrkja sitt internasjonale arbeid med rettferd for rettane til utsette minoritetar, var deltakinga på den økumeniske konferansen i Tirana, Albania, i november 2015. Tema var situasjonen for forfølgde og diskriminerte kristne i ulike delar av verda, og kva vi som kyrkjer og kristne organisasjonar i fellesskap kan gjere for å beskytte dei. Dette arbeidet inngår i oppfølginga av kyrkjemøtesaken om menneskerettar der religionsfridom og vern av minoritetar har prioritet.

Vegval for ny kyrkjeordning

Kyrkjemøtet i 2013 ga Kyrkjerådet i oppdrag å førebu ei sak for Kyrkjemøtet for å gjere grunnleggjande vegval i det vidare arbeidet mot ei framtidig kyrkjeordning. Høyringsdokumentet Vegval for framtidig kyrkjeordning blei sendt ut til ei rekkje høyringsinstansar, deriblant alle sokneråd og fellesråd og til alle bispedømmeråd medio februar 2015, med høyringsfrist 20. mai 2015. Kyrkjerådet mottok 815 høyringssvar.

Med grunnlag i denne høyringa og den høyringa Kulturdepartementet gjennomførte hausten 2014 (*Staten og Den norske kirke – et tydelig skille*), har fleire kyrkjeordningsprosessar prega arbeidet i heile kyrkja i 2015. Kyrkjerådet førebur spesielt overtakinga av det samla ansvaret for økonomiforvaltninga og arbeidsgjevaransvaret for prestane og dei tilsette i Kyrkjerådet og i bispedømerådssekretariata, og økonomistyringa av det midla som Kyrkjemøtet skal ha til disposisjon.

Samstundes er det blitt arbeida med organiseringa av det framtidige arbeidsgjevaransvaret i kyrkja og etablering av eit eige kontrollorgan som på Kyrkjemøtet sine vegne kan kontrollere forvaltninga innanfor det nye rettssubjektet som skal etablerast for kyrkja frå 2017.

Samisk kyrkjeliv

Fire år har gått i handlingsplanperioden for Strategiplan for samisk kyrkjeliv. For 2015 vitnar rapportane om god måloppnåing. På mange felt haustar ein no fruktane av mange år med målretta arbeid. Ikkje minst gir statistikken indikasjonar på at det skjer reelle endringar i Den norske kyrkja sitt arbeid med samisk kyrkjeliv. Dekninga i dei samiske media av saker relatert til Samisk kyrkjeråd og Den norske kyrkja sitt arbeid med samisk kyrkjeliv gir teikn på at den samiske offentlegheita i aukande grad anerkjenner kyrkja som ei viktig røyst i det samiske samfunnet.

Mobilisering for dåp

Kyrkjerådet vedtok at dåp skulle vere satsingsområde i 2015. Saman med bispedøma tok Kyrkjerådet i 2015 initiativet til å gjere alle medarbeidarane i kyrkja meir medviten om dåp og trusopplæring. Magasinet «Dåpsløftet» blei sendt til alle kyrkjelydar som inspirasjon til arbeid med dåp. Gjennom

kompetanseutvikling, internt kommunikasjons- og motivasjonsarbeid, og utvikling av ressursar, arbeider kyrkjelydane no med dette spørsmålet.

Fleire stader i landet blir det gjennomført forsøksarbeid for å løfte fram dåpen og leggje til rette for dåp også utanom høgmessa, og for eldre born, unge og vaksne som ønskjer dåp: Invitasjon til f.eks. «Drop-in-dåp» og tilrettelegging av «Den store dåpsfesten» har gitt positive erfaringar og gode moglegheiter for å dele gode forteljingar om dåp både internt i kyrkja og til offentlegheita.

Det blir utvikla ressursar både når det gjeld innhaldet i dåpen, administrative rutinar og kommunikasjonsressursar som kyrkjelydane kan ta i bruk. Desse er tilgjengelege gjennom www.ressursbanken.no. Kyrkjerådet produserte i 2015 ein film retta mot foreldre som vurderer dåp, med tanke på distribusjon i digitale medier, på kyrkja.no og på nettsidane til kyrkjelydane.

Eitt IKT-rike

IKT-satsinga, med felles nett og plattformar for publisering og kommunikasjon for heile Den norske kyrkja, kom mange skritt vidare i 2015. Felles driftsplattform er etablert og det felles eigde driftsselskapet Kirkepartner IKT er i godt gjenge. Dette er viktige føresetnader for å gjennomføre dei organisatoriske omstillingane Den norske kyrkja står oppe i. Organisatoriske og strukturelle endringar er avhengige av gode kanalar for å dele informasjon. Ingen skal bli sitjande på si eiga «informasjons-øy».

Dei gode møta

På side 10-11 syner vi til brukerundersøkinga 2015 i regi av Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi). Her kjem det tydeleg fram at dei tilsette i kyrkjelydane skårer høgt når det gjeld å møte kvar einskild med respekt. Medarbeidarane plasserar seg òg svært høgt på indikatoren «å vere imøtekomande».

Dei gode møta mellom kyrkja og den einskilde er avgjerande når det kjem til om menneske vil høyre til i kyrkja eller ikkje. Ei landsdekkjande og lokalt forankra kyrkje er føresetnader for stor oppslutning i folket.

Svein Arne Lindø
leiar i Kyrkjerådet

Jens-Petter Johnsen
direktør i Kyrkjerådet

II Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Kirkerådet

Kirkerådet ble opprettet ved lov av 13. juni 1969 og fikk en endret ordning ved lov av 8. juni 1984.

Kirkerådet har som hovedoppgave å være Kirkemøtets forberedende og iverksettende organ.

Kirkerådet har 15 medlemmer; 10 leke medlemmer, hvorav én lek kirkelig tilsatt, og 4 prester. Disse velges av Kirkemøtet. Dessuten er Bispemøtets preses medlem.

Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd er opprettet av Kirkemøtet.

Kirkerådet forbereder de saker som skal behandles av Kirkemøtet, iverksetter Kirkemøtets beslutninger og leder arbeidet mellom Kirkemøtets samlinger. I 2015 hadde Kirkerådet 5 møter og behandlet 74 saker.

Kirkerådets sekretariat er lokalisert i Oslo og er sekretariat for Kirkemøtet og Kirkerådet. Det er videre et forvaltningsorgan under Kulturdepartementet. Samisk avdeling er lokalisert i Tromsø.

Kirkerådet har 71 ansatte fordelt på 67,6 årsverk.

Medlemmene av Kirkerådet 2015

Svein Arne Lindø, Stavanger, leder
May Lisbeth Hovlid Aurdal, Møre
Kjartan Bergslid, Nidaros
Erling Birkedal, Borg
Ivar Braut, Bjørgvin
Dag Jostein Fjærvoll, Sør-Hålogaland
Agnes Sofie Gjeset, Nidaros
Kristin Gunleiksrud Raaum, Oslo
Roald Braathen, Hamar
Sølvi Lewin, Tunsberg
Egil Morland, Bjørgvin
Jan Olav Olsen, Agder og Telemark
Sigurd Skollevoll, Nord-Hålogaland
Runar Godø, Borg
Bispemøtets preses, Helga Haugland Byfuglien
Lederne i Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd
møter fast i Kirkerådet med tale- og forslagsrett.

Medlemmene av Mellomkirkelig råd 2015

Erling J. Pettersen, leder
Leif Christian Andersen, Stavanger
Marianne H. Brekken, Møre
Anne-Lise Brenna Ording, Hamar
Kjetil Drangsholt, Agder og Telemark
Kjell Nordstokke, Oslo
Cathrine Halstensen, Bjørgvin
Hilde Nygaard Ihle, Tunsberg
Oddhild Klevberg, Nord-Hålogaland

Kristine Sandmæl, Sør-Hålogaland
Bjørn Solberg, Borg
Ann-Mari Aas, Nidaros
Anne Marie Helland, generalsekretær i Kirkens
Nødhjelp
Helga Haugland Byfuglien, medlem av rådet LVF
Jenny Skumsnes Moe, medlem av rådet i LVF
Andreas Henriksen Aarflot, medlem av KEK
I tillegg møtte Stephanie Dietrich (leder av
Teologisk nemnd) og Eilert Rostrup (leder av
Komiteen for internasjonale spørsmål).

Medlemmene av Samisk kirkeråd 2015

Anne Dalheim, leder
Ingar Nikolaisen Kuoljok, nestleder - Sør-
Hålogaland/lulesamisk representant
Linn Ellen Kristina Bientie Sivertsen,
Nidaros/sørsamisk representant
Liv Eli Holmestrand, Nord-
Hålogaland/nordsamisk representant
Mari Helander, valgt på fritt grunnlag
Sametingets representant: Jovna Z. Dunfjell
Bispemøtets representant: Tor B. Jørgensen

Sekretariatledelsen består av:

- Direktør: Jens-Petter Johnsen
- Ass. direktør: Gerd Karin Røsæg
- Avdelingsdirektør Administrasjonsavdelingen: Jan Rune Fagermoen
- Avdelingsdirektør Kommunikasjon og informasjon: Ingeborg Dybvig
- Avdelingsdirektør Menighetsutvikling: Paul Erik Wirgenes
- Avdelingsdirektør Kirkeordning: Ole Inge Bekkelund
- Avdelingsdirektør/generalsekretær Økumenikk og internasjonale spørsmål: Berit Hagen Agøy
- Avdelingsdirektør/generalsekretær Samisk avdeling: Tore Johnsen

Kirkemøtet

Kirkemøtet er opprettet ved lov av 8. juni 1984 og er Den norske kirkes øverste representative organ. Kirkemøtet er sammensatt av medlemmene i de elleve bispedømmerådene, preses og lederen av Samisk kirkeråd, til sammen 116 medlemmer. Kirkemøtet samles ordinært en gang i året.

Leder av Mellomkirkelig råd, de tre teologiske fakultetene og fire representanter for Ungdommens kirkemøte har tale- og forslagsrett i Kirkemøtet.

Det generelle mandatet for Kirkemøtet omfatter saker av felles kirkelig karakter og interesse, alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene og fremme av samarbeidet innen Den norske kirke.

Blant de uttrykkelige ansvarsområder for Kirkemøtet er uttalelser om viktige lovendringer på det kirkelige området, planer og programmer for den kirkelige undervisning, diakoni og kirkemusikk, fastsetting av alle gudstjenstlige bøker og forslag til retningslinjer for soknereguleringer (nærmere om dette kl § 24).

Kirkemøtet 2015 var samlet i Trondheim 9.- 15. april 2015 og behandlet 18 saker.

Blant disse var:

- KM 04/15 Den norske kirkes grunnlag
- KM 05/15 Utprøving av liturgisk musikk
- KM 06/15 Vigsling og liturgisk drakt for kantor
- KM 07/15 Undervisningstjenesten i Den norske kirke
- KM 08/15 Statsbudsjettet 2016. Tilskuddsforvaltning
- KM 09/15 Kirke og helse
- KM 10/15 Staten og Den norske kirke – et tydelig skille. Høring
- KM 11/15 Det fremtidige behovet for lovgivning om Den norske kirke – Stortingets rolle i kirkestyret
- KM 12/15 Mindre endringer i regelverk vedtatt av Kirkemøtet
- KM 13/15 Forskrift om ordning for døvemenigheter og døveprestetjenesten
- KM 14/15 Opprettelse av samisk menighet i sørsamisk språkområde – permanent ordning
- KM 15/15 Prinsipper for kirkebygg
- KM 16/15 Regler for bruk av kirkene
- KM 17/15 Regler om liturgisk inventar og utstyr
- KM 18/15 Regler for bruk av kirkens klokker

Visjon for Den norske kirke (2015-2018)

Kirkemøtet vedtok i 2014 følgende visjonsformulering for 2015 – 2018:

Den norske kyrkja
- ei evangelisk-luthersk folkekyrkje

Meir himmel på jorda

Kyrkja vitnar i ord og gjerning om frelse,
fridom og håp i Jesus Kristus
ved å vere

vedkjennande	•Vi tilber og vedkjenner trua på den treeinige Gud saman med den verdsvide kyrkja
open	•Vi er eit fellesskap prega av likeverd, deltaking og respekt for mangfald
tenande	•Vi viser miskunn, fremjar rettferd og vernar om skaparverket
misjonerande	•Vi vitnar om Jesus Kristus lokalt og globalt

Volumtall

Volumtall for Den norske kirke	2013	2014	2015*
Antall døpte	36572	35051	34116
Antall konfirmerte	40054	40253	39523
Antall kirkelige vigslar	8221	8006	7834
Antall kirkelige gravferder	37243	36430	36795
Antall gudstjenester totalt	64048	63022	61871
Samlet antall gudstjenestedeltakere	5952894	5892110	5764197

Kilde: Menighetenes årsstatistikk rapportert til SSB. *2015-tall er fra SSBs foreløpige tall pr. 15. mars 2016. Endelig statistikk publiseres i mai 2016.

Kirkelig konfirmasjon har en oppslutning som vekker oppsikt. Dette kommer av målrettet arbeid. Kirken holder gravferd for 90 prosent av de som dør i landet. Dette er et høgt tall som viser kirkens sterke posisjon som tradisjonsbærer. Den posisjonen vil bli utfordret i årene som kommer. Oppslutningen om kirkelige vigslar er lav og synkende.

73 prosent av befolkningen er medlemmer. Ved utgangen av 2015 var det offisielt 3 799 366 medlemmer i Den norske kirke. I tillegg kommer medlemmer bosatt i utlandet. I 2015 valgte 15 486 personer å melde seg ut av kirken, mens 1938 meldte seg inn. I tillegg til disse kommer 34 116 dåp. Det er om lag like mange medlemmer som dør som det er personer som kommer inn i kirken, men utmeldinger bidrar til at medlemstallet og andelen medlemmer i befolkningen er lavere i 2015 enn i 2014.

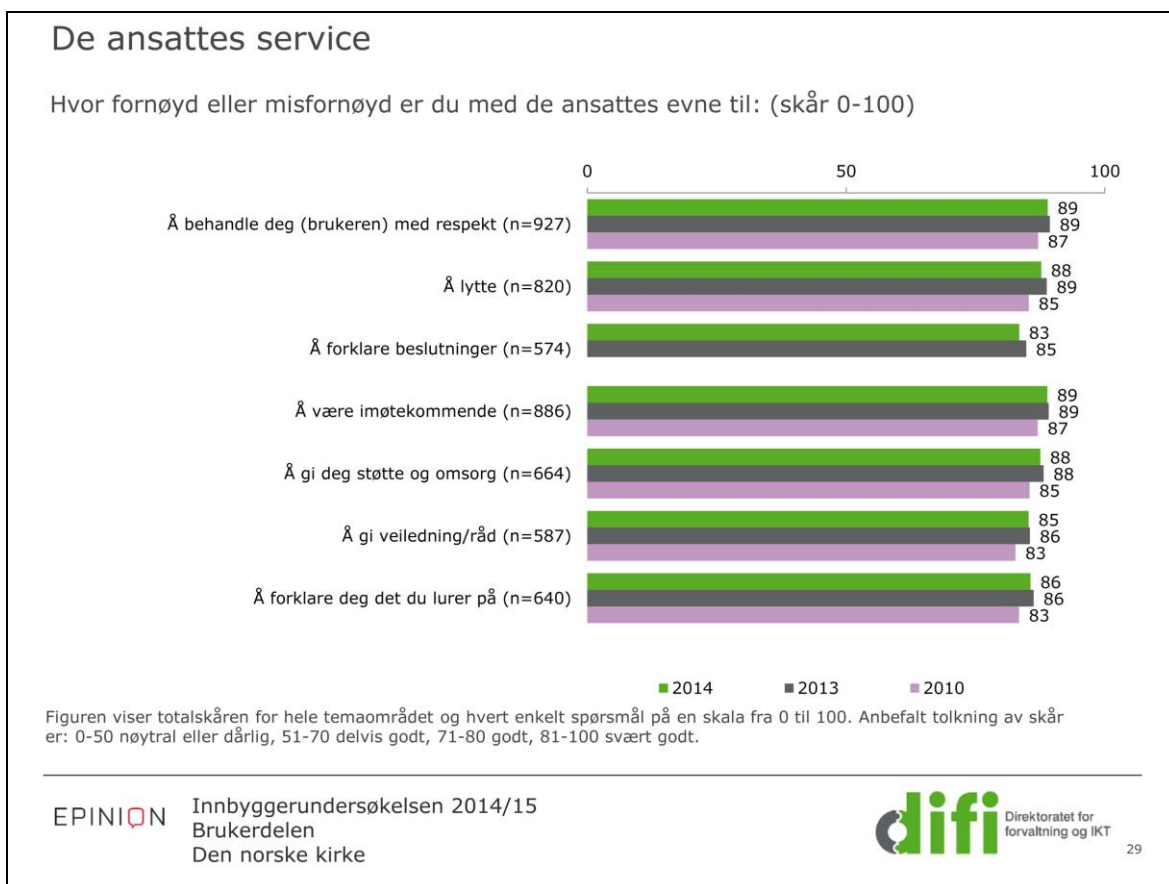
Nøkkeltall – SRS regnskapet	2013	2014	2015
Driftsinntekter	117 391 603	133 387 404	184 246 221
Driftskostnader	111 046 757	137 230 490	182 572 871
Finansinntekter/kostnader	475	- 610	129
Resultat av periodens aktiviteter	6 345 321	- 3 843 696	1 673 221
Antall årsverk	65,0	64,7	68,1
Utbetaling av tilskudd til andre	25 112 473	32 726 210	60 781 551

De ansatte i menighetene skårer høyt

Direktorat for forvaltning og IKT (Difi) offentliggjorde 10. juni 2015 resultatene fra innbyggerundersøkelsen 2014/2015. Tilfredsheten med Den norske kirkes tjenester er her målt sammen med innbyggernes vurdering av en rekke andre tjenester/virksomheter i forvaltningen.

På en skala fra 0-100 får kirkens ansatte en skår på 89 når det gjelder å behandle den enkelte med respekt. Like god karakter får menighetenes medarbeidere på indikatoren «å være imøtekommende». Tallene viser at kirkens folk strekker seg langt for å møte medlemmenes behov.

De som deltar i Difi`s undersøkelse, blir bedt om å rangere svarene på en syvtrinns-skala fra «svært misfornøyd» til «svært fornøyd». Omregnet til en skår fra 0-100 ligger 81-100 i topp-kategorien «svært fornøyd». Kirkens snittskår ligger på 81. Høyest skår får altså kirken på spørsmål om å yte service. Sammenliknet med andre tjenester ligger Den norske kirke på topp når det gjelder brukernes tilbakemeldinger om personlig oppfølging. Folks opplevelse av hvordan kirken har gjennomført dåp, konfirmasjon, vigsel eller gravferd er meget positiv, - med en skår på 86-87. Dette er sammenhenger der kirken møter et bredt lag av befolkningen - også de av sine medlemmer som ikke deltar i det regelmessige gudstjenestelivet. Dette er tredje gang Difi gjennomfører undersøkelsen, som er den største av sitt slag om offentlige tjenester i Norge. For Den norske kirke er det bare små endringer i brukeropplevelsene fra 2010 til i dag. Difi har gjennomført undersøkelsen på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Grafisk fremstilling hentet fra Difi-rapporten "Innbyggerundersøkelsen 2014/15 Brukerdelen Den norske kirke".

III Årets aktiviteter og resultater

Statens hovedmål for bevilgningene til Den norske kirke over statsbudsjettet er å støtte opp under Den norske kirke i samsvar med Grunnloven § 16. Fra dette hovedmålet har staten utledet følgende mål:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke
- Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke
- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle barn
- Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier

I tildelingsbrevet for 2015 bes Kirkerådet om å legge sitt eget vedtak om nærmere definerte resultatmål med tilhørende indikatorer til grunn for rapporteringen i 2015. Disse målene er utledet fra Visjonsdokumentet for perioden 2015-2018 som ble vedtatt på Kirkemøtet 2014 (sak KM 07/14).

Strategiske mål	Resultatmål	Nøkkelindikator
1. Gudstjenestelivet blomstrer	Oppslutningen om gudstjenestene øker.	Gudstjenestedeltakelse
	Gudstjenestetilbudet holdes oppe	Gudstjenestefrekvens
	Flere velger kirkelig vigsel	Antall vigsler
	Oppslutningen om kirkelige gravferd holdes oppe	Antall kirkelige gravferder
	Kirken gir rom for ulike kunst- og kulturuttrykk	Antall konserter og kulturarrangementer i kirkene
	Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet	Antall menigheter som inkluderer samisk språk i lokale gudstjenester
2. Flere søker dåp og trosopplæring	Oppslutningen om dåp øker	Andel døpte av tilhørende
	Omfanget i trosopplæringstilbudet øker	Gjennomsnittlig timetilbud i menighetene
	Oppslutningen om trosopplæringstiltakene øker	Deltakerandel i utvalgte landsomfattende tiltak
	Oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe	Konfirmerte av døpte 15-åringer
3. Kirken engasjerer seg i samfunnet	Flere menigheter utvikler plan for diakoni	Andel menigheter med godkjent plan
	Kirken blir mer tilgjengelig på internett	Antall treff på nettsider
	Flere menigheter blir «grønn menighet»	Antall «grønne menigheter»
	Flere menigheter er engasjert for misjon	Antall menigheter med inngått misjonsavtale
4. Flere får lyst til å jobbe i kirken	Rekrutteringen til vigslede stillinger styrkes	Antall vigslinger
	Flere engasjeres i frivillig tjeneste i kirka	Antall frivillige

Vedtatt i KR-møte 26.-27. september 2014, (sak 42/14). I vedtaket står det at disse målene kan suppleres med andre nasjonale, regionale eller lokale mål.

1 - Gudstjenestelivet blomster

Resultatmål: Gudstjenestetilbudet holdes oppe.

Gudstjenestefrekvensen viser i hvor stor andel av søndager og helligdager det feires gudstjenester i landets menigheter.

	2014	2015	Endring 2014-2015
Gudstjenestefrekvens	63 %	60 %	- 3 %

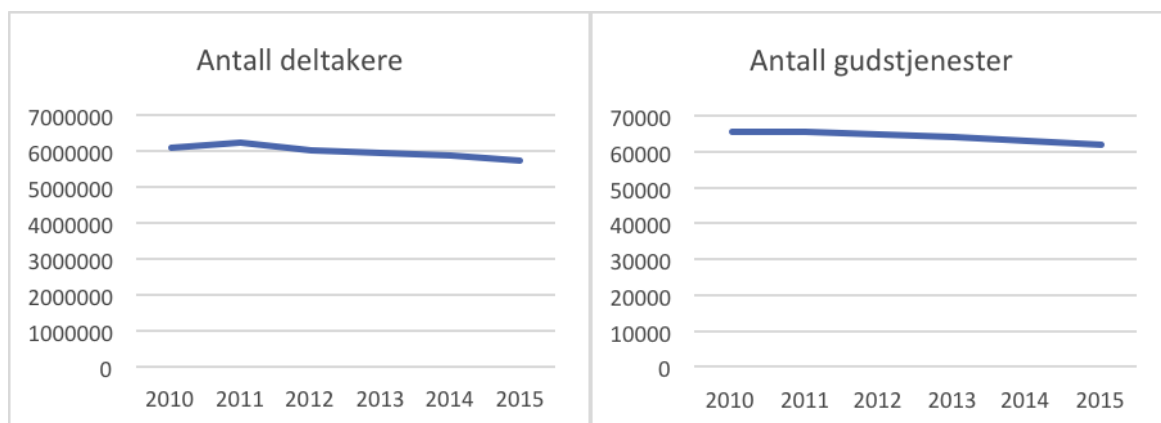
Kilde: Menighetenes årsstatistikk rapportert til SSB. *2015-tall er fra SSBs foreløpige tall pr. 15. mars

Gudstjenestefrekvensen er utregnet slik: Antall gudstjenester på søn- og helligdager delt på antall søn- og helligdager ganget med antall menigheter som har sendt inn årsstatistikk. Antall søndager og helligdager følger veiledningen som menighetene rapporterer antall gudstjenester på, og inkluderer julaften og nyttårsaften. I 2015 var det 63 dager i kategorien søndag og helligdag, slik den er definert her.

Gudstjenestefrekvensen blir høyere dersom det avholdes gudstjenester i flere av soknets kirker samtidig, eller det er flere gudstjenester i kirken samme dag. I mange menigheter er det ikke gudstjeneste hver søndag, og dette vil gi en lavere gudstjenestefrekvens. Gudstjenestefrekvensen i bispedømmene varierer mellom 47 og 76 prosent, med unntak av Oslo der den har økt fra 100 til 107 prosent i 2015, trolig som følge av mange soknesammenslåinger og flere kirker i hvert sogn.

Resultatmål: Oppslutningen om gudstjenestene øker

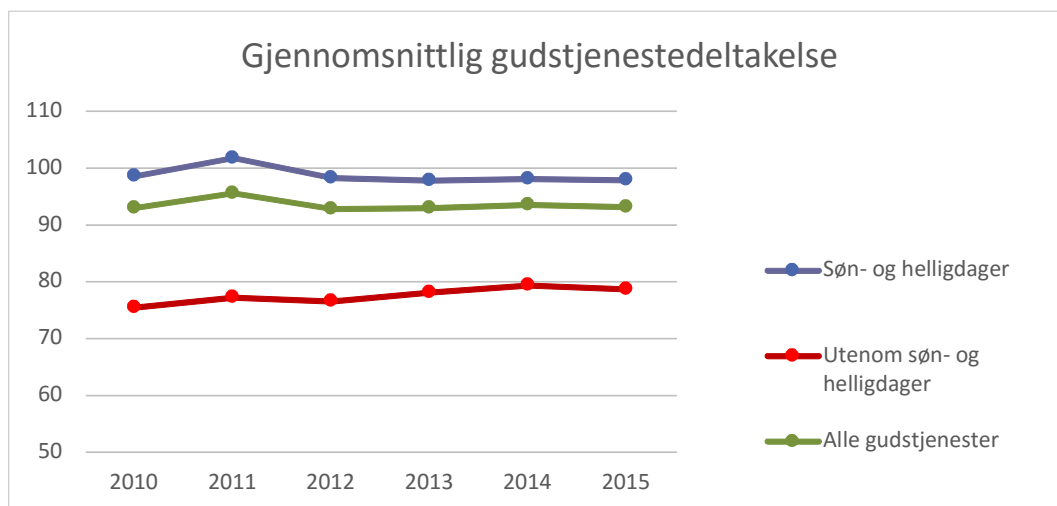
For å måle gudstjenestedeltakelse må det totale antall deltakere ses opp mot hvor mange gudstjenester som ble avholdt.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Antall gudstjenester	65652	65580	64852	64048	63022	61871
Antall deltakere	6100985	6265261	6017018	5952894	5892110	5764197

Kilde: SSB. *2015-tall er fra SSBs foreløpige tall pr. 15. mars 2016.

Det har vært en nedgang i både antall gudstjenester og antall gudstjenestedeltakere fra 2014 til 2015. Figuren under viser imidlertid at den gjennomsnittlige deltakelsen på gudstjenester totalt sett har holdt seg relativt stabilt på om lag 93 deltakere de fire siste årene. Det vites ikke om det reduserte gudstjenestetilbudet er en tilpasning til lavere deltakelsestall, eller om den totale deltakelsen skyldes færre gudstjenester.

Figuren over gjennomsnittlig deltakelse viser videre at det var en økning i den gjennomsnittlige deltakelse på gudstjenester utenom søndager og helligdager fra 2010 til 2015, samtidig som deltakelsen på søndager og helligdager var stabil, med unntak av 2011, der den økte deltakelsen trolig hadde sammenheng med kirkens rolle etter terrorangrepene 22. juli.

Resultatmål: Flere velger kirkelig vigsel

	2013	2014	2015*
Antall vigsler	8221	8006	7834

Kilde: SSB. *2015-tall er fra SSBs foreløpige tall pr. 15. mars 2016.

Det er en nedgang i antall vigsler fra 2014 til 2015 i likhet med året før, og målet om flere kirkelige vigsler er ikke oppnådd. Antallet vigsler er her vigsler rapportert av menighetene og erfaringsvis vil tallet som oppgis på kirkelige vigsler i folkeregisteret være høyere da dette inkluderer vigsler som ikke er foretatt i tilknytning til en menighet. I 2014 var andelen kirkelige vigsler 37,6 %, mot 37,2 % året før. Årsaken til at andelen kirkelige vigsler økte samtidig som antallet gikk ned, var en generell nedgang i antall ekteskapsinngåelser fra 2013 til 2014. Tall på totalt antall ekteskapsinngåelser for 2015, og dermed hvor stor andel de kirkelige vigslene utgjør totalt, er ikke tilgjengelig hos SSB før midten av 2016.

Resultatmål: Oppslutningen om kirkelig gravferd holdes oppe

	2013	2014	2015*
Antall gravferder	37243	36430	36795

Kilde: SSB. *2015-tall er fra SSBs foreløpige tall pr. 15. mars 2016.

Kirkelig gravferd er den av de kirkelige handlingene som berører størst antall mennesker i befolkningen. Antallet kirkelige gravferder er gått opp fra 2014 til 2015. Andelen kirkelige gravferder var 90,2 både i 2013 og 2014, og 90,3 i 2015. Resultatmålet om at oppslutningen om kirkelig gravferd holdes oppe er dermed innfridd.

Bispedømmet med den laveste andelen kirkelige gravferder i 2014 var Oslo, der 75 prosent av den totale andelen gravferder var kirkelige. Nord-Hålogaland hadde den høyeste andelen med 99 prosent av gravferdene. Forskjellene mellom bispedømmene gjenspeiler både at bispedømmene har forskjellig befolkningssammensetning, men trolig også at tilgjengeligheten av alternativer til kirkelig gravferd er ulik.

Resultatmål: Kirken gir rom for ulike kunst- og kulturuttrykk

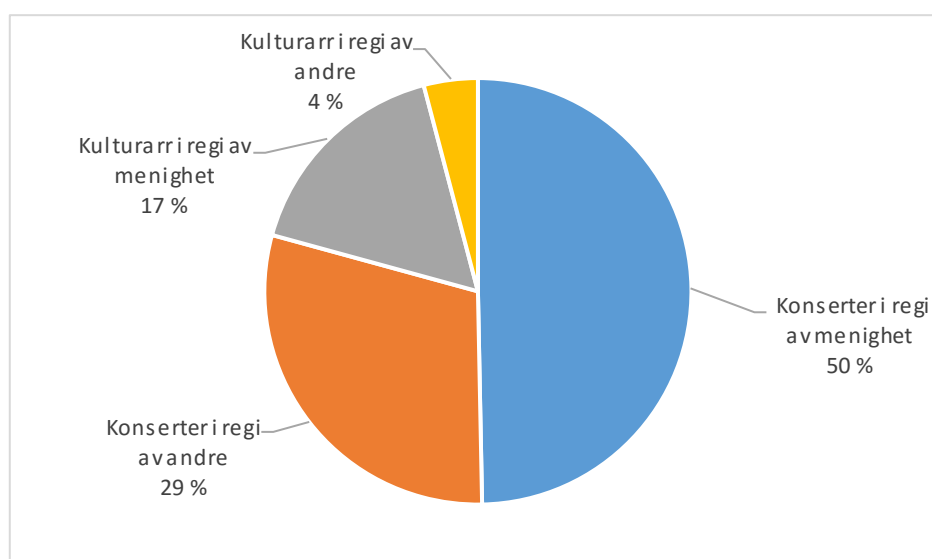
Indikatoren på dette resultatmålet er antall konserter og kulturarrangementer i kirkene.

	2013	2014	2015*
Antall konserter og kulturarrangementer	12192	12862	12655
Antall deltakere på konserter og kulturarrangementer	1492446	1638608	1731901

Kilde: SSB. *2015-tall er fra SSBs foreløpige tall pr. 15.mars 2016.

Det er en nedgang i antall konserter og kulturarrangementer som avholdes i kirkene fra 2014 til 2015, men en oppgang sammenliknet med 2013. Det er også en oppgang i antall deltakere på slike arrangementer, men det kan bemerkes at tallene er foreløpige og at ett sokn står for hele oppgangen med nær 100 000 deltakere på 4 utstillinger i kirken, slik at oppslutningen jevnt over er relativt lik året før.

Neste figur viser hvor stor prosentandel av konsertene og kulturarrangementene som er i regi av menigheten og andre.

Figuren viser at menighetene stod for 67 % av konsertene og kulturarrangementene som ble avholdt i kirkene, mens andre aktører stod for 33 % at disse arrangementene.

Utover konserter og kulturarrangementer formidler også kirken kultur gjennom hele sin virksomhet, fra kirkebygg og kirkekunst, til trosopplæring, gudstjenesteliv og diakoni.

Aktiviteter:

Fullført salmebokprosjekt

I løpet av 2015 ble det omfattende salmebokprosjektet fullført. Siste utgivelse, *Koralbok 3*, gir notematerialet til de bibelske omkvadene som finnes i den nye salmeboken på nummer 900-975. Musikken representerer både tradisjon og fornyelse for bruk av bibelske salmer gjennom kirkeåret.

Gudstjenesteliv

Dagens bønn – tidligere kalt kollektbønn - for hver kirkeårsdag ble i 2015 utgitt som del av gudstjenestepermen (vedtatt på Kirkemøtet 2014).

Etter flere års utprøving i menighetene av et stort antall serier med liturgisk musikk, vedtok Kirkemøtet 2015 å samle seg om noen få hovedserier som menighetene kan velge å bruke på de fleste gudstjenestene. Et forslag på tre hovedserier med musikk, samt muligheten til å ta i bruk en festserie og en fasteserie, ble utarbeidet og var på høring høsten 2015. Omkring 100 høringssvar ble gitt, og disse danner et godt grunnlag for å fremme saken for Kirkemøtet i januar 2017. Med dette vil de liturgiske sangene som menigheten synger, bli mer felles og gjenkjennelig i alle menighetene.

Høsten 2015 var også et forslag til en revidert utgave av dåpsliturgien fra 2011 på høring. Endringer i dåpsliturgien skal etter planen også vedtas på Kirkemøtet 2017.

Kirkebygg – fornyet regelverk

Endringer i forholdet mellom stat og kirke gjorde det nødvendig å tydeliggjøre *prinsippene for kirkebygg*. Kirkemøtet 2015 gjorde vedtak i fire saker som vedrører kirkebyggene: *Prinsipper for kirkebygg* (KM 15/15), *Regler for bruk av kirkene* (KM 16/15), *Regler om liturgisk inventar og utstyr* (KM 17/15) og *Regler for bruk av klokkene i kirken* (KM 18/15). Kirkemøtet fant det ikke ønskelig å gjøre omfattende endringer i prinsippene for kirkebygg. Kirkebygg skal som hovedregel være et selvstendig bygg som eies av soknet, og skillett mellom *kirkebygg* og *lokale til kirkelig bruk* ble opprettholdt.

Nye kirker med nyskapende arkitektur. 15. mars 2015 ble Ålgård kirke vigslet.

Kantor- og katekettjenesten og kirketekstil

Kirkemøtet 2015 fattet vedtak om *Vigsling og liturgisk drakt for kantor* etter en høringsprosess. Her bekreftet Kirkemøtet at kantor og kateket fortsatt skal vigsles til tjeneste, og at kantor og kateket bærer alba og skråstilt stola som liturgisk drakt.

Et kirketekstilutvalg har i noen år arbeidet med å utforme retningslinjer og veiledning om liturgiske klær. Kirkerådet vedtok *Regler for bruk av liturgiske klær* høsten 2015, hvor det gis et felles regelverk for de vigslede tjenestegruppene, som nå bærer alba og en rettstilt eller skråstilt stola.

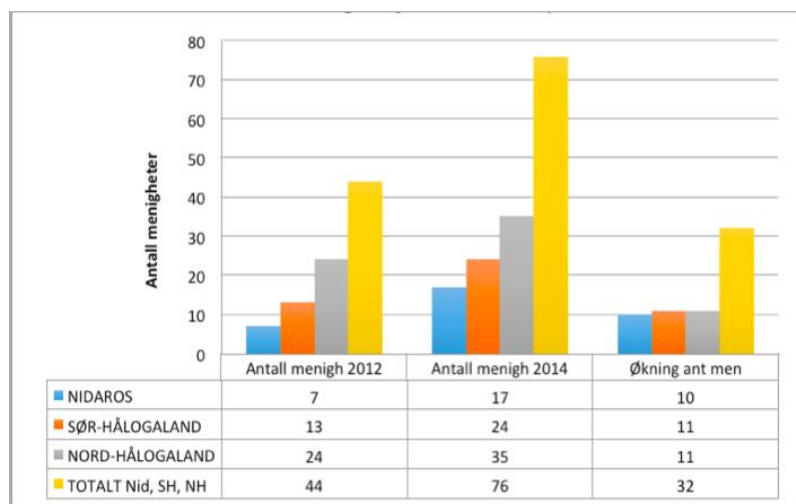
Samisk kirkeliv

Resultatmål: Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet.

	2014	2015
Antall sokn som har hatt gudstjenester med samisk innslag	80	91*
Antall gudstjenester med samisk innslag	892	1136*
Antall sokn som har innarbeidet samisk språk i ordning for gudstjenesten	-	51
Antall sokn som har innarbeidet samisk språk i lokal trosopplæringsplan	26	30

Kilde: SSB og bispedømmene. * 2015-tall er SSBs foreløpige tall 15. mars 2016.

Kirkerådet har vedtatt mål om at flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestene. Statistikken indikerer at dette resultatmålet er oppnådd. Det har vært en økning i både sokn som oppgir å ha hatt gudstjeneste med samisk innslag, og antall gudstjenester med innslag av samisk. Det er også en økning i antall sokn som har samisk innarbeidet i trosopplæringsplanen, men det er langt færre sokn enn de som oppgir å ha hatt et innslag i gudstjenesten. Arbeidet med samisk statistikk for Den norske kirke er brakt mange steg fremover i 2015. Det er utviklet verktøy for registrering og årsrapportering av menighetenes bruk av samisk språk i Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmer. Videre er kunnskapsgrunnlaget om bruken av samisk språk i Den norske kirke vesentlig styrket.

Det statistiske materialet innsamlet i de tre nordligste bispedømmene 2012-2014 er analysert og presentert i et eget kapittel i *Samiske tall forteller*, den årlige nasjonale rapporten fra Faglig analysegruppe for samisk statistikk. Funnene viser at utbredelsen av bruken av samisk språk har vokst med 73 % fra 2012 til 2014 (jf. figur).

Omkring halvparten av menighetene i Nord-Hålogaland, 25 % av menighetene i Sør-Hålogaland og ca. 12 % av menighetene i Nidaros melder at de har brukt noe samisk i gudstjenestelivet i 2014. Det er videre en tendens at noen menigheter har gått fra å ha samiske innslag i gudstjeneste 1-2 ganger i året til å inkludere dette på fast basis i menighetens gudstjenesteliv. Det siste har særlig skjedd i det sørsamiske språkområdet.

Opprettelsen av *Saemien Åålmege* – den samiske menigheten i sørsamisk område som ble permanentisert av Kirkemøtet i 2015 – har bidratt til en større bevissthet om sørsamisk språk. Forøvrig viser tallene fra SSBs kirkestatistikk at oppslutningen om Den norske kirke i forvaltningsområdet for samisk språk er blant den sterkeste i landet. Oppslutningen om konfirmasjon er markant sterkere enn

landsgjennomsnittet. Andelen konfirmerte utgjorde i 2014 hele 90 % av 15-årskullet i språkforvaltningsområdet.

Resultatmålet om økt tilgjengelighet av liturgier på samiske språk er oppfylt. Tospråklig lulesamisk gudstjenestehefte og liturgiperm (1977) ble trykket og sendt ut til brukere i Sør-Hålogaland tidlig i 2015. Nord- og sørsamiske liturgier (2011) forventes godkjent av SKR og KR innen utgangen av 2016.

2 – Flere søker dåp og trosopplæring

Resultatmål: Oppslutningen om dåp øker

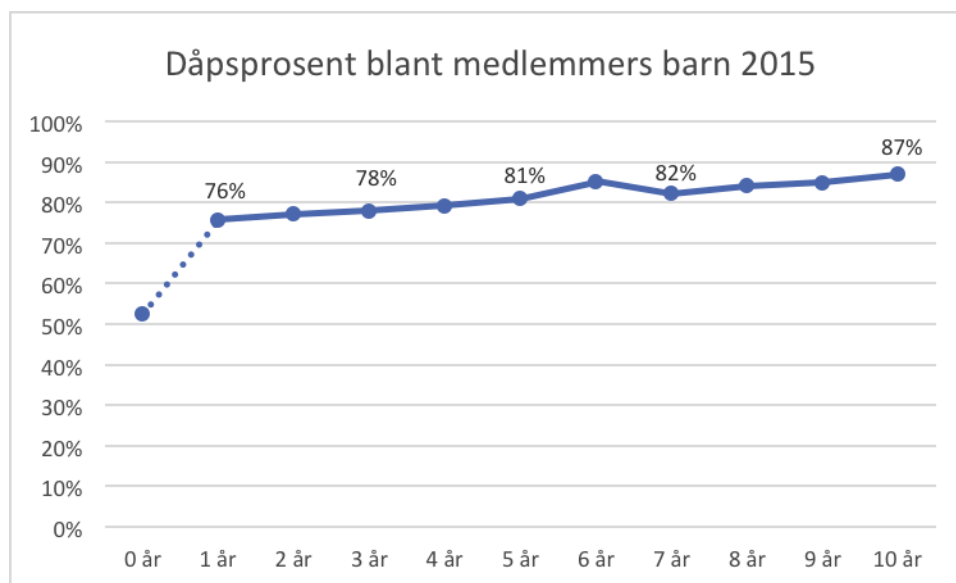
I 2015 ble det døpt 34 116 barn i Den norske kirke i følge den foreløpige årsstatistikken rapportert inn fra menighetene. Dette var nærmere 900 færre enn året før. I 2015 utgjorde de døde 57,8 prosent av alle fødte - en nedgang på 8,6 prosentpoeng fra 2011. Den vedtatte indikatoren på om oppslutning om dåp er andelen av medlemmers barn som er døpt. Tabellen under viser andelen av 1-åringene de siste fem år som er medlemmer eller tilhørige i Den norske kirke.¹

Dåp blant medlemmers barn – andel døde av tilhørende

	2011	2012	2013	2014	2015
Tilhørige 1 år	10596	10824	10919	10473	10160
Medlemmer 1 år	36956	34833	33795	32320	31619
Sum: Ettåringer med tilhørighet til Dnk	47552	45657	44714	42793	41779
Andel medlemmer av 1-åringene med tilhørighet til Dnk	77,7 %	76,3 %	75,6 %	75,5 %	75,7 %

Andelen som er døpt av ettåringer med tilhørighet til Den norske kirke gjennom eget eller foreldres medlemskap var 2 prosentpoeng lavere i 2015 enn det var i 2011, og det er en betydelig mer stabil tendens sammenliknet med nedgangen på 8,6 prosent i befolkningen i samme periode. Dette bildet underbygges også av at andelen har vært stabil i underkant av 76 prosent de siste tre årene.

Figuren viser medlemsandelen av barn i alderen 0-10 år med tilhørighet til Den norske kirke i 2015.

Av denne figuren ser vi at andelen døde i de eldre aldersgruppene var høyere sammenliknet med andelen døde ettåringer i 2015. Dette tyder både på at noen barn døpes senere enn første leveår,

¹ Årsaken til at ettåringer og ikke 0-åringene er valgt er at aldersgruppene består av barn født i løpet av et kalenderår, og at barn født i slutten av året mer sannsynlig vil bli døpt neste kalenderår. 0-åringene i dette materialet har ikke rukket å bli døpt enda, mens den største andelen døpes i løpet av sitt første leveår.

men også at nedgangen i andelen medlemmer som døver barna sine er del av en langvarig trend. I årsrapporten for 2014 ble ettåringene sammenliknet med den gruppen som er seks år i denne figuren. Hoppet i andelen døpte av barn født i 2009 sammenliknet med årene før og etter skyldes i hovedsak en registreringsfeil², og det bør ikke trekkes alvorlige konklusjoner på bakgrunn av sammenligninger med dette årskullet slik det ble gjort i forrige års årsrapport. I 2015 er det en differanse 5 prosent mellom andelen døpte femåringer og ettåringer. Det var en høyere andel femåringer som var døpt i 2015, sammenliknet med da det samme årskullet var 1 år i 2011. Dette viser igjen at noe av nedgangen må forklares med senere dåp og etterregistrering, mens det samtidig er en tendens til at en stadig lavere andel medlemmer døver barna sine.

Om ikke oppslutningen om dåp har økt, og resultatmålet dermed er innfridd, har det heller ikke vært en dramatisk nedgang det siste året. Likevel ser vi bekymringsfullt på at ikke alle medlemmer ønsker å døpe barna sine, og er ikke tilfreds med bildet som tegner seg.

Den store dåpssamtalen i Den norske kirke

Kirkerådets leder, Svein Arne Lindø sa i sin tale til Kirkemøtet i 2015:

«Som lederskap er vi på en spesiell måte forpliktet til å lese trender og gjøre noe med det. Vår åndelige lederrefleks skal vekke oss: Vi forlater de 99 og leter etter den ene så snart vi oppdager at vi mangler en. Det er det det handler om. Vårt motiv er ikke vinning, eller fin statistikk og fine medlemskapstall. Når det gjelder dåp er vi drevet av kjærlighet både til barnet, til foreldrene, og til Gud som kaller oss til å døpe og lære.»

Illustrasjon fra magasinet "Dåpsløftet"

Våren 2015 utarbeidet Kirkerådet magasinet «Dåpsløftet – inspirasjon til arbeidet med dåp» Målgruppen var alle medarbeidere i Den norske kirke som på ulike måter arbeider med dåp. Magasinet hadde som mål å motivere til forsterket innsats for å bremse nedgangen i antall døpte. Flere i kirken tenker nytt om rekruttering til dåp og dette vises i aksjoner for å intensivere kommunikasjonen med foreldre og en mer fleksibel tilrettelegging for dåp. Eksempler på dette er Aksjon dåp i Stavanger bispedømme, Drop-in-dåp i Lademoen menighet og dåpsfest i flere Oslo-menigheter.

KIFO, Institutt for religions- og livssynsforskning ga i 2015 ut rapporten «Når det rokkes ved tradisjon og tilhørighet» (KIFO Rapport 2015:2). Rapporten analyserer nedgangen i oppslutning om dåp i Oslo bispedømme.

Rapporteringsrutinene for menighetenes trosopplæringsarbeid gir gode muligheter for å følge utviklingen når det gjelder dåp. Flere bispedømmeråd, prosti og fellesråd har foretatt analyser, gjennomført fagdager om dåp og iverksatt ulike tiltak som danner grunnlag for å jobbe videre for en styrket oppslutning om dåp.

² Registreringsfeilen har medført at færre barn i dette årskullet ble registrert som tilhørige. Det er altså ikke flere medlemmer, som grafen kan gi inntrykk av, men færre tilhørige i dette årskullet.

Kirkerådet gjennomførte i 2015 flere utadrettede kommunikasjonstiltak for å nå foreldre spesielt og allmenheten for øvrig med informasjon om dåp: På vegne av hele Den norske kirke, annonserer Kirkerådet i mye brukte digitale medier. På Facebook rettes annonser mot målgruppe gravide og foreldre til barn mellom 0-3 år. Det er 175 000 Facebook-profiler i dette segmentet. Annonsen ble vist 1 million ganger og filmen ble avspilt 280.000 ganger. På Youtube er filmen vist 8.800 ganger.

Kirkerådet annonserer på Google som vises øverst på listen når brukeren søker på ord som dåp og barnedåp. Annonsen som inviterer til dåp henviser til kirken.no. I 2015 er annonsen vist 186 000 ganger og klikkraten (antall lesere som trykker på annonsen) 6.2 prosent.

I tillegg har kirken annonser om dåp i gratismagasiner som deles ut på fødeavdelinger og helsestasjoner, samt på internett-sider rettet mot gravide og småbarnsforeldre.

«Vi jobber derfor med å gjøre dåp synlig, nærværende og vanlig i det offentlige rom: Påminnelser som får praten i gang. Noe som gir en spore til refleksjon. Vi er til stede der kommende og nybakte foreldre ferdes, ikke minst på nett.» (Kirkerådets direktør Jens-Petter Johnsen til Kirkemøtet 2015).

En konsekvens av synkende dåpstall er at ikke alle deltakere i trosopplæringen er døpt. Dette innebærer at trosopplæring om dåpen må formidles på en måte som både fungerer som opplæring for dømte barn og unge og opplæring med sikte på dåp. Invitasjon til trosopplæring må rette seg både til dømte og udømte barn og unge. Og invitasjon til dåp må inngå i kirkens kommunikasjon med foreldre som er medlemmer av kirken, men ikke har døpt sine barn da de var spedbarn. At kirken har en systematisk trosopplæring som når bredt ut er en viktig ressurs for mobilisering for dåp i årene framover.

Konfirmanter

Resultatmål: Oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe.

Andelen konfirmerte av dømte 15-åringer

	2013	2014	2015
Antall konfirmerte	40054	40253	39523*
Antall medlemmer på 15 år	45783	46149	45502
Andel konfirmerte av medlemmer 15 år	87 %	87 %	87 %
Antall døpt 15 år tidligere (år 2000)	48462	48049	48023
Andel konfirmerte av dømte 15 år tidligere	83 %	84 %	82 %

Kilde: SSB, medlemsregisteret og «Den norske kirke i tall». *Antall konfirmerte i 2015 er SSBs foreløpige tall 15.mars 2016.

Tabellen over viser at det var færre konfirmanter i 2015 enn årene før. Indikatoren på resultatmålet er imidlertid andelen konfirmerte blant dømte 15-åringer. Fordi det også var færre medlemmer i alderen 15 år i 2015 har andelen konfirmerte av 15-åringer vært 87 prosent de siste tre årene. Antallet medlemmer på 15 år er imidlertid trolig litt for lavt. De som var 15 år i 2015 ble døpt i en periode der dåpsregistreringer ble sendt gjennom kvartalsrapporter til Folkeregisteret. Det er i etterkant oppdaget store mangler i registreringer fra denne perioden som gjør at 15-åringer som skulle vært medlemmer fortsatt står som tilhørende og vil bli slettet fra registeret når de fyller 15 år. Det er derfor beregnet en konfirmasjonsandel av dåpstallet fra 15 år tidligere som også indikerer at antallet 15-årige medlemmer trolig skulle vært høyere. Andelen konfirmerte av dømte 15 år tidligere er 82 prosent i 2015 og 2 prosent lavere enn i 2014. Samtidig var andelen konfirmerte av dømte 15 år tidligere 84 prosent både i 2014 og i 2005, noe som viser at oppslutningen om konfirmasjon har vært stabil over

tid. Det er derfor gode grunner til å si at resultatmålet om at oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe er nær ved å være innfridd også i 2015.

Et godt konfirmantarbeid er kirkens viktigste tiltak for å videreføre og styrke konfirmasjonstiden som en vesentlig bærebjelke i kirkens trosopplæring. Store ressurser legges årlig ned i konfirmantarbeidet i Den norske kirke, både når det gjelder arbeidstid for ansatte, innsats fra frivillige medarbeidere og økonomi. Konfirmantundersøkelsene som er gjennomført i 2008 og 2013 viser at konfirmantene i Den norske kirke er fornøyde med konfirmantopplegget. Konfirmantenes opplevde utbytte av konfirmasjonstiden viser en positiv utvikling fra 2008 til 2013.

Nytt materiell bidrar til å stimulere fornyelse i menighetenes konfirmantarbeid. Kirkerådet har initiert og tildelt økonomisk støtte til flere prosjekt som har utarbeidet nye ressurser for konfirmantarbeidet. I 2015 ble det også lansert nye konfirmantopplegg fra flere forlag og organisasjoner. Dette har bidratt til et antall fagsamlinger om konfirmasjon rundt om i landet. En arbeidsgruppe i Kirkerådet utarbeidet i 2015 ressurser for menighetenes arbeid med konfirmantplaner i form av et kursopplegg til bruk i bispedømmene. Nye konfirmantressurser publiseres fortløpende i Ressursbanken.no.

Den årlige rekrutteringskampanjen skaper oppmerksomhet om konfirmasjon i flere kommunikasjonskanaler. Fortsatt er brosjyren som sendes til hele kullet fødte bærebjelken i kampanjen. Brosjyren gis ut i samarbeid med bispedømmene, Kirkens Nødhjelp og ChangeMaker. Annonsering i sosiale medier er svært viktig for å nå denne målgruppen og film skaper høyere oppmerksomhet. Det ble lansert fire filmer med skapelsen som tema. På Youtube er disse filmene vist 305.000 ganger. På lik linje med dåp annonseres det også for konfirmasjon på Google med henvisning til kiren.no/konfirmasjon. Dette gjøres for at kirken skal komme høyt opp på listen ved søk og ikke bli fortrent av kommersielle aktører.

Resultatmål: Omfanget i trosopplæringstilbudet øker

Det er forventet at omfanget av trosopplæringstilbudet øker, etter hvert som menighetenes trosopplæringsplaner blir innarbeidet. Utviklingen fra 2014 til 2015 viser imidlertid en liten nedgang, fra gjennomsnittlig 204,6 gjennomførte timer i 2014 til 200,6 timer i 2015. Sannsynlige årsaker til dette er primært at metodikken for registrering av timer er endret og er mer nøyaktig i det nye planverktøyet og dessuten at et større antall menigheter inngår i utvalget i 2015 enn i 2014.

Resultatmål: Oppslutningen om trosopplæringstiltakene øker

Gjennomsnittlig deltakerandel i utvalgte, landsomfattende tiltak.

	2013	2014	2015
Dåpssamtale	99 %	99 %	99 %
4-årsbok	48 %	49 %	49 %
Breddetiltak for 6 åringer	29 %	30 %	30 %
Tårnagenthelg	25 %	26 %	27 %
Lys Våken	27 %	27 %	25 %
Konfirmasjonstiden	87 %	86 %	87 %
Breddetiltak året etter konfirmasjon	19 %	19 %	15 %

Kilde: Rapportering fra sokn i driftsfase gjennom «Planverktøy for trosopplæring». Deltakerandelen er andelen deltakere av alle døpte i aldersgruppen tiltaket retter seg mot. For dåpssamtale er målgruppen alle døpte bosatt i soknet som er samme år.

Utviklingen når det gjelder oppslutning om trosopplæringstiltakene, følges ved å måle gjennomsnittlig oppslutning om utvalgte syv trosopplæringstiltak. Tiltakene er en kombinasjon av nye tiltak som er innarbeidet i forbindelse med Trosopplæringsreformen og tiltak som har stor utbredelse og lang

tradisjon i Den norske kirke. Oppslutningen om disse tiltakene ligger på omtrent samme nivå som de to foregående år, med unntak av breddetiltak året etter konfirmasjonen, som viser en nedgang fra 19 til 15 prosent. Kirkerådet har igangsatt et arbeid med utvikling av nye ressurser, erfaringsdeling gjennomføring av pilotprosjekt for trosopplæringsarbeidet i årene etter konfirmasjon.

Gjennom trosopplæringstiltak er menighetene i Den norske kirke hvert år i kontakt med et stort antall barn, ungdom og deres familier. Menighetene har rapportert at om lag 22 000 deltok på baby- og småbarnssang, 17468 mottok 4-årsbok, 9489 deltok på Tårnagenthelg og 10165 var med på Lys Våken i 2015.

Fagutvikling og nettverksarbeid

Trosopplæringskonferansen er med omkring 1500 deltakere den største fagsamling for ansatte og frivillige i feltet barn, unge og trosopplæring i Den norske kirke. Tema på Trosopplæringskonferansen 2015 var *Himmel og jord, på vandring i skaperverket og troen*. Hvordan leve i relasjon til Gud, oss selv, hverandre og skaperverket ble satt på dagsorden gjennom sceneprogram, seminarer og på torget.

Gjennom nasjonale og regionale prosjekt blir viktige temaer knyttet til barn og unges liv tatt opp. Fagkonferanser, materiellutvikling eller forskning belyser aktuelle samfunnstemaer som for eksempel barn og unges helse og sårbarhet eller trosopplæring i et flerreligiøst samfunn.

Kirkelig dialogsenter har utviklet et hefte om identitet «*Sier vi*»? Det er ressursmaterieell om antisemittisme, islamofobi og antisiganisme (diskriminering av romfolk) til bruk i Den norske kirke. Dette materialet har som mål å bidra til å gjenkjenne og arbeide mot fordommer, fremmedfrykt og rasisme slik vi finner det i bevisste og ubevisste forestillinger om «de andre».

Trosopplæring for voksne

Å motivere og utruste foreldrene til å formidle kristen tro hjemme er en vesentlig del av trosopplæringen. Møtepunktene med foreldrene i forbindelse med konfirmasjonstiden gir muligheter for voksnes læring i kirken, både i egne foreldresamvær og ved at konfirmantenes familier deltar sammen med konfirmantene. Slik kan konfirmantåret være et «kirkeår» for hele familien.

Med overskriftene «*relevant, livsnær og tilgjengelig*» bidrar satsingen «*Kirke 18-30*» med faglig nettverksarbeid og utvikling av ressurser om å være kirke med unge voksne. Flere pilotprosjekter blir utviklet av ulike fagmiljøer og utprøvd i menigheter. Det er gledelig at flere fagmiljøer har blitt involvert og bidratt med sin kompetanse og sitt engasjement. Kirkerådet har gjennomført en undersøkelse blant bispedømmerådene og utdanningsinstitusjoner som utdanner til kirkelig tjeneste om hvordan de har fulgt opp vedtakene i Kirkemøtesaken «*Kirke 18-30*» (2013). Et hovedinntrykk er at det er vanskelig for bispedømmene og menighetene å prioritere unge voksne i «konkurransen» med andre reformer og satsninger i kirken. Undersøkelsen viser at unge voksne ses på som en egen sektor i kirken. Kirkemøtesaken i 2013 la opp til det motsatte. Her er det med andre ord stort behov for strategiske grep.

Kirkelig årsstatistikk viser at det gjennomføres mye arbeid rettet mot voksne i kirken, utover den kontakten som er knyttet til gudstjenester og foreldredeltakelse. Menighetenes rapporter viser at det i 2015 er gjennomført 300 bibelkurs med ca. 5000 deltakere. I tillegg er det registrert omkring 1000 grupper og andre undervisningstilbud rettet mot voksne. For unge voksne er lederkurs en utstrakt virksomhet, der 535 menigheter har registrert 6192 deltakere i 2015.

Samisk kirkeliv: Konfirmantleir, ungdomsarbeid og trosopplæring

En landsdekkende samisk konfirmantleir ble i 2015 arrangert for andre gang. Samisk kirkeråd er hovedarrangør i samarbeid med de tre nordligste bispedømmene og lokale menigheter. 21 konfirmanter deltok fra 5 ulike bispedømmer (Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland, Nidaros, Hamar og Agder og Telemark). Alle tre samiske språkgrupper var representert og unge samiske ledere bidro. Ny leir er forberedt i 2016.

Det ble arrangert samisk ungdomssamling i Bodø i oktober 2015 med 23 deltakere. 8 ungdommer deltok på lederkurs i november. Siden oppstarten i 2012 har 55 samiske ungdommer deltatt. Facebook-siden «*Ung i Sápmi*» er en god arena for kontakt mellom ungdommene og synliggjøring av arbeidet. Opprettelse av et samisk ungdomsutvalg for Den norske kirke (Sung) er under planlegging. En av de samiske ungdommene deltok i Den norske kirkes ungdomsdelegasjon til klimatoppmøtet i Paris i desember 2015.

Samisk kirkeråds sekretariat, de tre nordligste bispedømmeadministrasjonene og menighetene samarbeider på feltene trosopplæring og ungdom. Det er blant annet arrangert en nettverkssamling for samisk trosopplæringsmedarbeidere, og det samiske var representert med et eget seminar på Trosopplæringskonferansen i Lillestrøm. Nettsiden www.osko.no er oppdatert. Den sørsamiske 4- års-/familieboken, *Mijjen Gærhko-gærja*, ble lansert av Samisk kirkeråd 6. februar 2015. Boken reflekterer kristen tro i møte med sørsamisk tradisjon og selvforståelse.

3 – Kirken engasjerer seg i samfunnet

Kirkemøtet i 2015 vedtok en uttalelse om flyktningkatastrofen i Syria, og denne har ligget til grunn for et sterkt engasjement både i Mellomkirkelig råd og Kirkerådet utover høsten 2015 da Norge opplevde en kraftig økning i antallet asylsøkere. Det ble utarbeidet veiledningsmaterieill til bruk i lokalmenigheters arbeid med å ta godt imot flyktingene. Betenkningen om kirkeasyl som Mellomkirkelig råd utarbeidet i 2014, ble aktualisert og på nytt sendt ut til bispedømmene. De nasjonale organene i Den norske kirke har vært samstemte i sin kritikk av regjeringens asylpolitikk og etterlyst mer raushet og medmenneskelige hensyn i tråd med internasjonale konvensjoner og tradisjonelle norske verdier.

I menighetene lages det gode møteplasser der flyktinger og asylsøkere treffer andre i lokalsamfunnet. I 2015 styrket mange menigheter denne innsatsen.

Freds- og menneskerettighetssøndagen ble i 2015 viet flyktningekatastrofen.

Klimaengasjement

Kirkerådet vedtok i januar 2015 en klimamelding for Den norske kirke som en plan for samhandling om klima, miljø, rettferd og bærekraft i årene framover. Kirkerådet ønsker at denne klimameldingen skal gjelde for perioden 2015-2030.

Registrering og oppfølging av grønne menigheter er en del av dette og det arbeides med en større kampanje for å få flere nye grønne menigheter.

Fra "Folkets klimamarsj" i Oslo 28. november 2015.

Resultatmål: Flere menigheter blir «Grønn menighet»

	2011	2015	Nye grønne menigheter 2011-2015	Nye grønne menigheter 2014-2015
Antall grønne menigheter	212	299	87	25
Andel grønne menigheter	16,5 %	24 %		

Kilde: Kirkerådet. Det er korrigert for sammenslåinger av menigheter.

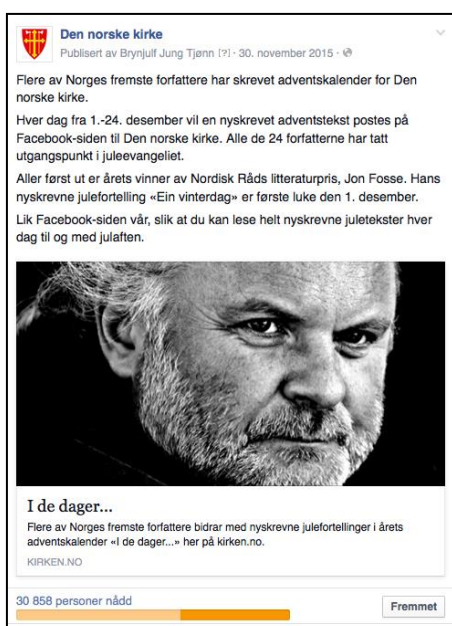
Fra 2011 til 2015 er det registrert 87 nye grønne menigheter, og i løpet av 2015 er det registrert 25 nye grønne menigheter. Resultatmålet om at flere menigheter blir grønn menighet er dermed innfridd. Kirkemøtet vedtok i 2012 at antallet grønne menigheter skulle fordobles fra 2011 og innen utgangen av 2013. Dette målet var fortsatt et stykke unna å bli nådd i 2015.

Gjennom *Skaperverk og bærekraft* som er et samarbeidsprosjekt mellom Norges kristne råd, Den norske kirke og Kirkens Nødhjelp, var Kirkerådet aktivt med i Klimavalgalliansen i forkant av kommune- og fylkesvalget i september 2015.

Klimapilegrim 2015 ble en tydelig markering av et trosbasert engasjement for klima. Flere interreligiøse etapper og arrangement i Norge, og del av en stor internasjonal og interreligiøs markering fram mot COP21 i Paris. Der ble det overlevert 1.780.528 underskrifter for en ambisiøs og rettferdig klimaavtale til FNs klimasjef Christiana Figueres. I forbindelse med Klimapilegrim 2015 og Skaperverkets dag ble det også utarbeidet gudstjenestemateriell til bruk i lokale menigheter.

Den norske kirke er en tydelig pådriver overfor myndighetene i klimaspørsmålene og var for eksempel aktivt med i «*folkets klimamarsj*» som samlet 3.400 mennesker i Oslo 28. november 2015.

Kirkerådet var med som arrangør av konferansen «*Broen til framtiden*» i Folkets hus i Oslo 13. mars 2015 sammen med fagbevegelse og miljøbevegelse. Flere fra Kirkerådet og Mellomkirkelig råd deltok også på klimamarkeringer under *Arendalsuka* 13. august.

Skjermkopi fra Facebook
(<https://www.facebook.com/dennorskekirke>)

Kommunikasjon – mediearbeid

På kirken.no ble det hver dag i advent 2015 presentert en tekst fra norske forfattere med personlige og litterære vinklinger på julens budskap. Dette var en annerledes adventskalender som også ble godt spredt via Facebook.

Kirkerådet har i 2015 laget en tydeligere strategi for å styrke kirkens kommunikasjon med vanlige kirkemedlemmer. Nettstedet kirken.no er mindre preget av internstoff enn tidligere, og det satses på økt bruk av sosiale medier.

Kirkerådets overvåkning av norske medier (både nett og papir) viser en viss økning i antall artikler fra 2014 til 2015. I 2014 ble det registrert 23025 artikler og i 2015 var antallet 23528 artikler. Økningen kan ses i sammenheng med kirkevalget 2015. Kirkerådet har utstrakt kontakt med journalister og redaksjoner. Strategisk oppfølging av media handler både om påvirkningsarbeid i den løpende offentlige debatt og om bistand til journalisters research-arbeid.

For hele 2014 viste Kirkerådets monitorering av trafikken til kirken.no disse besøkstallene: Økter (brukersesjoner): 717.236, brukere: 391.113, sidevisninger 1.793.882. Etter at de fleste bispedømmekontorene og en rekke fellesråd/menigheter nå er etablert på samme nett-tjener, er besøkstallene til kirken.no mer enn doblet fra 2014 til 2015.

De totale besøkstallene til kirken.no var i 2015 slik: Økter (brukersesjoner): 1.396.349, brukere: 783.016, sidevisninger: 6.316.867.

Kirkevalget.no som er en del av kirken.no, bidro sterkt til økt trafikk til kirken.no i 2015. I de to ukene rundt kirkevalget (7.-20. september 2015) registrerte kirken.no 231.832 økter (brukersesjoner), 165.899 brukere og 1.247.555 sidevisninger.

Kirkepartner IKT tilbyr menighetene og de kirkelige fellesrådene blant annet internettsider og intranett. Dette inngår i Kirkenettet som er en viktig IKT-plattform for både kommunikasjon og administrasjon i Den norske kirke. Kirkerådet ser at dette arbeidet gir muligheter for mer synergi når det gjelder bruken av de totale kommunikasjonsfaglige ressursene i kirken. Kirkerådet har i 2015 satsset betydelige ressurser på veiledning om den nye felles plattformen for nettkommunikasjon. Dette tilretteleggingsarbeidet er i seg selv en form for internkommunikasjon som skaper tettere relasjoner mellom kirkens medarbeidere.

I strategiutviklingen har en løpende kontakt med kommunikasjonsmedarbeidere ved bispedømmekontorene – og ved enkelte fellesrådsadministrasjoner – vært viktig. I desember 2015 arrangerte Kirkerådet en nasjonal samling for kommunikasjonsmedarbeidere der medlemsfokus og bruk av sosiale medier var hovedtema.

Når det gjelder medlemskommunikasjon gir kirkevalgene store muligheter. Det viktigste enkelttiltaket i kommunikasjonsarbeidet før kirkevalget, var utsending av valgkort sendt til alle stemmeberettigede medlemmer.

En spørreundersøkelse like etter kirkevalget 2015 viste at folks kjennskap til valget lå på samme høye nivå som ved 2011-valget. 92-93 prosent av de spurte oppga at de kjente til at det hadde vært kirkevalg.

Det var langt flere mediasaker (på nett og/eller papir) om kirkevalget i 2015 (5839 artikler) enn ved forrige valg i 2011 (3680 artikler). To saker dominerte mediedekningen: Homofili/likekjønnet vigsel og feil i utsendelsen av valgkort.

Rammene rundt kirkevalget 2015 stilte nye kommunikasjonsfaglige krav til bispedømmeadministrasjonenes valgmedarbeidere og Kirkerådets valgsekretariat og kommunikasjonsavdeling. Fordi det var flere lister ved bispedømmerådsvalget (i 9 av 11 bispedømmer) var likebehandling av listene førende i alle kommunikasjonstiltak. Mye tid ble brukt på å korrigere begrepsbruk og misforståelser omkring "offisiell liste" og "alternativ liste". I forkant av neste kirkevalg, bør Kirkerådets og valgrådenes rolle i kommunikasjonsarbeidet vurderes på nytt.

SKR og samisk kirkeliv var særlig høsten 2015 synlig i det samiske mediebildet i flere saker. Det gjaldt rådets uttalelse om de samiske rettighetsprosessene i Norge (SKR 21/15), innspillet til Sametingets melding om samisk internasjonalt arbeid (SKR 11/15), gjennomføringen av studiet «Religioner og livssyn i Sápmi – før og nå» og lanseringen av statistikk om bruken av samisk språk i Den norske kirke.

Kirkerådet samarbeider med Sjømannskirken - Norsk kirke i utlandet om nettprest-tjenesten på *nettkirken.no*. Besøk på *nettkirken.no* har utviklet seg slik: 2013 – 105.701 besøk, 2014 – 108.474

besøk, 2015 – 120.918 besøk. Antall besvarte henvendelser i 2015 var omtrent som i 2014, med til sammen 4120 samtaler.

Misjon

Resultatmål: Flere menigheter er engasjert for misjon

	2014	2015
Antall misjonsavtaler	952	959
Antall menigheter med misjonsavtale	-	866

Kilde: NMS, Normisjon, Misjonsalliansen, Israelmisjonen, Stefanusalliansen, Areopagos og Himalpartner. 2014 tall: *Etatsstatistikk 2014. En menighet er talt en gang i kolonnen «Antall menigheter med misjonsavtale 2015».*

Tabellen over viser at 866 menigheter hadde en misjonsavtale i rammen av Samarbeid menighet og misjon (SMM) i 2015. Flere menigheter er representert med mer enn en avtale, og totalt var det 959 misjonsavtaler mellom menigheter og disse organisasjonene. I 2014 ble det ikke talt opp hvor mange menigheter som hadde misjonsavtaler, men hvor mange avtaler som var inngått totalt. Det har vært en økning i misjonsavtaler i rammen av SMM. I tillegg til disse misjonsavtalene kommer misjons- og vennskapsavtaler som er inngått utenfor SMM.

I forbindelse med kirkevalget 2015 ble det laget en kort film om kirkens globale ansvar beregnet på nye menighetsråd.

Som forberedelse til reformasjonsmarkeringen i 2017 er det igangsatt et samarbeid mellom SMM-partnerne sammen med DIGNI og Norske kirkeakademier om lutherske kirkers og misjonsorganisasjoners bidrag til samfunnsutviklingen i Norge og i land hvor norsk misjon har vært engasjert. I september 2015 gjennomførte Mellomkirkelig råd, Israelmisjonen og Stefanusalliansen studietur i Midtøsten som del av SMM-samarbeidet. Gjennom disse tiltakene har Mellomkirkelig råd bidratt til å oppfylle målet for 2015 om å forsterke samarbeidet mellom Den norske kirke, misjonsorganisasjoner og Kirkens nødhjelp, med den hensikt å bidra til å sammenholde evangelisering og diakoni som deler av kirkens misjonsoppdrag. Dette skal i neste omgang bidra til en mer helhetlig misjonsforståelse i menighetene – slik Kirkemøtet i 2015 ønsket å fremme.

Menneskerettighetsarbeid

Mellomkirkelig råd har i 2015 fulgt opp Kirkemøtesaken «*Den norske kirke og menneskerettighetene*» blant annet gjennom å utgi en engelsk oversettelse av ressursdokumentet «*Sett undertrykte fri*». Tilbakemeldinger fra internasjonale kirkepartnere viser at dette er et nyttig ressursdokument også for andre kirkers arbeid med menneskerettigheter. Kirkemøtesakens vedtak (2014) om at det skal utarbeides ressursmaterieill til bruk i menighetene, er fulgt opp. Det er også et mål å utvikle metoder for menneskerettighetsbasert diakonalt arbeid til bruk i lokalmenighetene.

Samisk kirkeråd har over tid jobbet med oppfølging av saken om Den norske kirke og menneskerettighetene. Rådet avleverte på denne bakgrunn en kritisk uttalelse med adresse til regjeringen i september der rådet uttrykte bekymring for manglende fremdrift i viktige samiske rettighetsprosesser i Norge (SKR 21/15 *Den norske kirke og menneskerettighetene – oppfølging av samiske rettighetsspørsmål*). Mellomkirkelig råd sluttet seg til uttalelsen.

I april 2015 deltok preses i Bispemøtet og generalsekretæren i Mellomkirkelig råd på hundreårs-markeringen i Jerevan av folkemordet på armenerne. I september vedtok Mellomkirkelig råd en uttalelse hvor Den norske kirke anerkjenner overgrepene som et folkemord og ber norske

myndigheter gjøre det samme. Denne oppfordringen er ikke besvart. Den armenske kirke i Armenia/Libanon og menigheten i Norge har gitt uttrykk for stor takknemlighet for Den norske kirkes holdning.

Mellomkirkelig råd deltok på en økumenisk konferanse i Tirana, Albania i november 2015, som ble arrangert i samarbeid mellom Global Christian Forum, Vatikanet, Den evangeliske allianse og Kirkenes verdensråd. Tema var situasjonen for forfulgte og diskriminerte kristne i ulike deler av verden.

Kirkemøtet skal i 2016 behandle Den norske kirkes høringsvar til dokumentet *Kirken – på veg mot en felles visjon (The Church – towards a common future)* som i løpet av 2015 har vært på høring og blitt bearbejdet av Teologisk nemnd. Sammen med Kirkenes verdensråds misjonsdokument gir dette dokumentet et godt uttrykk for sammenhenger mellom kirkens vesen og oppdrag, mellom tro, bekjennelse og misjonsoppdrag.

Kjønn, familie, menneskerettigheter og teologi

I samarbeid med Norges kristne råd og Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner ble det i januar 2015 avholdt en konferanse på Menighetsfakultetet i Oslo med tema «*When theology produces violence*». Den satte fokus på vold i religiøse sammenhenger, og vold med en religiøs begrunnelse, med særlig henblikk på vold mot LHBT-personer i Afrika. Ressurspersoner fra bl.a. Sør-Afrika, Malawi, Kenya, Angola og Namibia deltok både på konferansen, hvor det ble staket ut en vei for videre arbeid med disse spørsmålene. En ressursgruppe i Norge ble satt ned, og den har i løpet av 2015 samlet fagpersoner på området med tanke på å utvikle ressursmateriejsom kan være et bidrag fra kirker i Norge til Kirkenes Verdensråds arbeid med kjønn og likestilling, og ikke minst arbeidet mot kjønnsbasert vold. Dette arbeidet er et ledd i Mellomkirkelig råds oppfølging av Kirkemøtesaken om menneskerettigheter.

Midtøsten

Høsten 2014 mottok Mellomkirkelig råd en appell om støtte fra biskopen i Den lutherske kirke i Jordan og det hellige land, som da befant seg i en ekstremt vanskelig situasjon og akutt pengeneød. Dette ble fulgt opp ved en oppfordring til alle menighetene om et ekstraordinært offer. I løpet av 2015 ble om lag kr. 800.000 samlet inn og overført til vår søsterkirke. Dette var en betydelig støtte i en krevende situasjon.

Våren 2015 var Mellomkirkelig råd vertskap for et møte i Oslo for «*Core Group*» i Middle East Council of Churches - MECC (Kirkerådet i Midtøsten). Mellomkirkelig råds generalsekretær er med i støttegruppe som skal hjelpe MECC til å komme på fote igjen etter å ha vært igjennom noen krevende og turbulente år. MECC er med denne støtten i ferd med å gjenreise seg som den viktigste økumeniske aktøren i Midtøsten. Kirkenes verdensråd har også spilt en viktig rolle i denne prosessen.

Mellomkirkelig råd har siden 2011 hatt et godt samarbeid med Kirkenes verdensråd om å sikre det kristne nærværet i Midtøsten, særlig i Syria, og om å styrke dialogen med muslimske miljøer. Dette arbeidet har vært støttet av Utenriksdepartementet. I 2015 tok dette samarbeidet en ny vending ved at Utenriksdepartementet bevilget 10 millioner kroner til beskyttelse av minoriteter i regionen. Disse midlene skal forvaltes av Kirkens Nødhjelp, dels som humanitær støtte, men noe skal også brukes i 2016 til å gjennomføre en studie av situasjon for kristne og andre utsatte grupper i Midtøsten. Mellomkirkelig råd følger dette arbeidet nært i samarbeid mellom Kirkens nødhjelp, Kirkenes verdensråd og MECC.

Religionsdialog

I visjonsdokumentet fra Kirkemøtet 2014 ligger det en målsetning om at «Kirken legger vekt på religionsdialog». Mellomkirkelig råd har i 2015 arbeidet med å forberede en sak for Kirkemøtet i 2016 om religionsmøte og dialog. Vi har samarbeidet med Verbum om bl.a. boken «*Dialogteologi på norsk*» som ble lansert i januar 2016. Sammen med Kirkelig dialogsenter i Oslo har Mellomkirkelig råd bidratt til ressursmaterieell som inkluderer tekstgjennomganger med et interreligiøst blikk, og vi har relansert konfirmant-opplegget «- *Sier vi*» i en netttutgave. Sammen med Bispemøtets veiledning om kirkelige handlinger i en interreligiøs kontekst, er det laget ressursmaterieell for Kirkemøtets behandling av saken, men også for lokalmenigheter.

Plan for diakoni

Resultatmål: Flere menigheter utvikler plan for diakoni

Antall menigheter med lokal plan for diakoni

	2014	2015
Antall menigheter med lokal plan for diakoni	718	734
Andel menigheter med lokal plan for diakoni	57,6 %	59,3 %

Kilde: SSB. *2015-tall er foreløpige tall pr. 15. mars 2016.

Det er en økende andel menigheter som rapporterer om at de har en lokal plan for diakoni, og resultatmålet om at flere menigheter utvikler en slik plan er innfridd.

Plan for diakoni (2007) har ført til en positiv utvikling i menighetenes diakonale arbeid, som vises igjen når flere menigheter lager plan for diakoni. Den nye diakoniforståelsen har blant annet ført til økt samhandling med kommunene og frivillige organisasjoner, samt at det skapes nye arenaer for inkluderende felleskap i lokalsamfunnet.

Kirkemøtesaken i 2015 om *kirke og helse* (KM 09/15) har skapt en god prosess, særlig i kontakt med de diakonale institusjonene. Dokumentet er sendt til diakonilederne, helsemyndighetene og bispedømmene.

Det kirkerådsoppnevnte *Samarbeidsråd for overgrepssproblematikk*, arbeider i nær kontakt med Kirkelige Ressurssenter og *Kirkelig nettverk: Sammen mot overgrep*. Dette er et felt som krever stadig oppmerksomhet, og hvor arbeid med forebygging og god håndtering av overgrep- og krenkelsessaker i lokalmenighetene står sentralt.

Samisk kirkeliv: diakoni, samfunnsengasjement, forsoning og urfolksarbeid

Samisk kirkelivskonferanse mai 2015 hadde hovedtemaet «diakoni i et inkluderende samisk kirkeliv». Blant annet ble inkludering av mennesker med funksjonshemming belyst ut fra filmen «*Fra Edøy til verden*». 55 deltok.

Samisk kirkeråd har levert innspill til Sametingets arbeid med sametingsmelding om samisk internasjonalt arbeid (SKR 11/15). Rådet ønsket sterkere vektlegging av solidaritetsaspektet i det samiske internasjonale arbeidet, noe som ble hensyntatt i den endelige sametingsmeldingen.

Siden Kirkenes verdensråds (KV) generalforsamling i Busan 2013 har Samisk kirkeråd bidratt i arbeidet med å etablere en permanent struktur for det økumeniske urfolksarbeidet i KV for programperiode 2013-2020. En egen urfolksrådgiver ble ansatt og en permanent urfolksreferansegruppe etablert høsten 2015. Referansegruppen representerer 7 regioner i det globale økumeniske urfolksnettverket, og generalsekretæren Samisk kirkeråd er valgt til gruppens leder.

4 – Flere får lyst til å jobbe i kirken

Resultatmål: Rekrutteringen til viglede stillinger styrkes

Det var 68 vigslinger i 2015 ifølge rapporter fra bispedømmerådene. Det foreligger ikke et tilsvarende tall for tidligere år, og det er derfor ikke noe sammenligningsgrunnlag å vurdere dette antallet på. Det er også grunn til å tro at det bare har blitt meldt inn antall prestevigslinger i noen bispedømmer, slik at tallet er for lavt. Videre presenteres tall fra bispedømmene på rekruttering til prestestillinger.

Utlysninger, søknader og tilsetninger av prestestillinger

	Utlyste stillinger	Antall søknader	Søknader per utlysning	Stillinger utlyst flere ganger	Tilsetninger
Agder og Telemark	19	109	5,7	3	15
Bjørgvin	16	69	4,3	3	14
Borg	13	78	6,0	1	13
Hamar	19	101	5,3	4	18
Møre	17	53	3,1	2	14
Nidaros	13	59	4,5	4	9
Nord-Hålogaland	22	95	4,3	14	15
Oslo	18	192	10,7	0	18
Stavanger	13	97	7,5	0	10
Sør-Hålogaland	22	81	3,7	5	11
Tunsberg	9	55	6,1	1	9
Totalt	181	989	5,5	37	146

Kilde: Bispedømmene. Antallet utlyste stillinger angir hvor mange prestestillinger som har vært utlyst i løpet av rapporteringsåret (1. des. 2014 til 30. nov. 2015). Det kan være et avvik mellom antall tilsetninger og antall utlyste stillinger fordi tilsetninger til stillinger som er utlyst før rapporteringsåret tok til er regnet med. Antall tilsetninger er også uavhengig av om den tilsatte har tiltrådt i stillingen på rapporteringstidspunktet.

Det var flest utlyste stillinger i Nord- og Sør-Hålogaland, og færrest søkere per utlysning i Møre og Sør-Hålogaland med under 4 søknader i gjennomsnitt per stillingsutlysning. I Nord-Hålogaland ble 14 stillinger lyst ut flere enn en gang. I Oslo var det i gjennomsnitt over 10 søknader per prestestilling, og ingen stillinger måtte lyses ut flere ganger i Oslo og Stavanger.

Søknader og tilsetninger 2008-2015

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Antall utlysninger	189	140	115	134	119	198	171	181
Antall søknader per utlysning	3,6	3,8	5	5,1	7	4,5	4,5	5,5
Antall tilsetninger	135	130	92	112	105	164	139	146
Antall stillinger lyst ut flere ganger	48	38	22	26	19	40	43	37

Kilde: Bispedømmene og «Etatsstatistikk 2014», Tabellen viser antall utlysninger, søknader og tilsetninger fra 2008 til 2015.

Jobb med mening

Arbeid innenfor kirken er en «jobb med mening». Likevel ser vi at det utdannes for få til det kirkelige arbeidsmarkedet i forhold til de som går av for aldersgrense, eller som av andre årsaker forlater et kirkelig yrke. Tallenes tale viser at for prestene er andelen over 60 år omlag 30 %. KA-sektoren viser at for diakon- og kantorgruppen er drøyt 50 % over 50 år, og at andelen over 60 år er økende.

Av 146 prestedstillinger i løpet av 2015, kom 21 av de tilsatte direkte fra utdanning, ifølge bispedømmene. Sammenliknet var det 33 som gikk av med alderspensjon eller AFP. 10 prester gikk til en stilling utenfor kirken, mens 9 ble tilsatt etter å ha vært i en stilling utenfor kirken. 11 av tilsettingene dette året var av prester som kom fra utlandet (og som ikke var norske statsborgere).

Ungdommens kirkemøte 2015 tok opp saken *Rekruttering til kirkelig tjeneste – Kalt til å kalle*. I vedtaket fra møtet utfordret man kirkelig ansatte til å være rekrutteringsagenter og til å drive talentjakt etter aktuelle kandidater til kirkelig utdanning. Man utfordret samtidig menighetene til å la barn og unge være aktive i ulike oppgaver i gudstjenesten, ha lederoppgaver og til å sitte i styrer og utvalg.

Kirkerådet startet våren 2015 et rekrutteringsprosjekt. I samarbeid med utdanningsinstitusjoner, fagforeninger, KA og bispedømmene ble det reist økonomisk grunnlag for å legge planer for målrettede kampanjer, omdømmebygging og markedsføring av kirken som arbeidsplass. Egne nettverksgrupper er opprettet, administrert av Kirkerådet. Et magasin om rekruttering skal produseres mars 2016, og det planlegges en betydelig etterbruk.

Gjennom trosopplæringsreformen har antallet undervisningsstillinger i Den norske kirke blitt mer enn tredoblet i løpet av de siste 13 årene. Ulike typer undervisningsstillinger er etablert i tillegg til katekettjenesten. På Kirkemøtet 2015 drøftet man rammene for undervisningstjenesten i Den norske kirke. Det handler om rekruttering, kompetanse og vigsling for undervisningsansatte i Den norske kirke. Menighetsfakultetet presenterte i oktober 2015 rapporten «*Kompetanse, utdanning og motivasjon: en kartlegging av undervisningstjenesten i Den norske kirke.*» Dette var en oppfølging av kirkemøtesaken og danner grunnlag for videre tilrettelegging og utvikling av kirkens undervisningstjeneste.

Ubesatte stillinger i bispedømmene

	2013	2014	2015
Agder og Telemark	0	0	0
Bjergvin	1	1	4
Borg	0	0	0
Hamar	6	3	7
Møre	4	4	2
Nidaros	6	12	13
Nord-Hålogaland	9	13	9
Oslo	1	0	0
Stavanger	0	0	0
Sør-Hålogaland	5	10	22,5
Tunsberg	0	0	0
Totalt	32	43	57,5

Kilde: Bispedømmene og «*Etatsstatistikk 2014*». Tabellen viser antallet ubesatte stillinger i bispedømmene på rapporteringstidspunktet (30. nov 2015).

Ifølge bispedømmene er det flere stillinger som står ubesatte enn det har vært de siste årene. I Sør-Hålogaland er situasjonen alvorligst med 22,5 ubesatte stillinger. Også i Bjørgvin, Hamar, Møre, Nidaros og Nord-Hålogaland står stillinger ledige etter å ha vært lyst ut.

Resultatmål: Flere engasjeres til frivillig tjeneste i kirken.

Resultatmålet er oppnådd da antall frivillige har økt fra 88.030 i 2014 til 91.971 i 2015.

Kompetansehevende tiltak for samisk kirkeliv

Høsten 2015 startet et etter- og videreutdanningsstudium «*Religioner og livssyn i Sápmi – før og nå*» med 24 prester og 2 kateter fra Nord-Norge. Samisk kirkeråds langvarige arbeid med å etablere tilbudet har dermed bidratt til at resultatmålet om å «*videreutvikle faglige arenaer for styrking av samisk kirkeliv*» har god måloppnåelse i 2015.

5 – Kirkeordning - demokrati i kirken

Kirkevalget 2015

Kirkerådet vedtok i mars 2015 (i sak KR 16/15) at nøkkelindikatorerne for Kirkevalget 2015 skulle være valgdeltakelse, kjønnsfordeling i valgte råd og ungdomsrepresentasjon i valgte råd³.

Valgdeltakelse

Den totale valgdeltakelsen ved Kirkevalget 2015 (andel av de stemmeberettigede som stemte ved ett eller begge av de to kirkelige valgene) økte fra 13,5 prosent i 2011 til 16,7 prosent i 2015.

Valgdeltakelsen ved menighetsrådsvalget økte fra 13,5 prosent til 15,7 prosent og valgdeltakelsen ved bispedømmerådsvalget gikk fra 10,6 prosent til 15,1 prosent. Det er særlig bispedømmerådsvalget som representerer den mest betydelige økningen. Måloppnåelsen knyttet til valgdeltakelse anses som oppfylt.

Kjønnsfordeling i valgte råd

Kjønnsfordeling i valgte råd kan ikke vurderes uavhengig av kjønnsfordelingen på valglistene. Ved valg til menighetsråd har tendensen de siste årene vært at menn er underrepresentert både på valglistene og i de valgte råd. Landsgjennomsnittet på valglistene i 2015 var 41,0 prosent menn. Dette er innenfor ønsket kjønnsbalanse. Ser man på hvert enkelt bispedømme, er det bare i Sør-Hålogaland og i Hamar at den gjennomsnittlige kjønnsfordelingen ikke er innenfor ønsket kjønnsbalanse på 40 prosent.

Kjønnsfordeling på listene til menighetsrådet etter bispedømme. Prosent menn.

Bispedømme	2009	2011	2015
Oslo	44,7	45,3	47,1
Borg	39,1	40,5	40,7
Hamar	42,7	42,1	39,6
Tunsberg	37,7	39,4	40,0
Agder og Telemark	41,1	40,0	41,7
Stavanger	45,4	45,1	46,6
Bjergvin	40,0	41,4	40,2
Møre	39,9	40,7	40,5
Nidaros	40,7	42,3	41,2
Sør-Hålogaland	35,0	37,1	35,6
Nord-Hålogaland	40,5	41,4	42,0
Gjennomsnitt	40,5	41,3	41,0

Kilde: Tabell 14 fra Holberg, Mortensen og Botvar (2016), «Polaritet og kontinuitet», KIFO-rapport 2016:1, side 49.

³ Det er ikke vedtatt egne resultatmål for kjønnsfordeling og ungdomsrepresentasjon for valg av menighetsråd ved kirkevalget 2015, men det har over lang tid vært innarbeidet en målsetning om at det bør være minst 40 prosent av hvert kjønn og minst 20 prosent under 30 år representert i kirkelige råd.

Ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet er det krav om at det skal være minst 40 prosent av hvert kjønn på valglistene. Dette ble etterkommet på valglistene i alle bispedømmene. I seks av elleve bispedømmer ble kjønnsfordelingen både blant de valgte leke medlemmene og i rådene som helhet innenfor ønsket kjønnsbalanse. Dette gjelder bispedømmene Bjørgvin, Hamar, Nord-Hålogaland, Oslo, Stavanger og Tunsberg. Den samlede kjønnsfordelingen i Kirkemøtet er 46,6 prosent menn og 53,4 prosent kvinner. Det anses derfor for å være god måloppnåelse på dette punktet, selv om det i noen bispedømmer ble skjev kjønnsbalanse i de valgte rådene.

Kjønnsfordeling i valgte bispedømmeråd etter bispedømme. Prosent menn.

Bispedømmer	Leke medlemmer	Hele rådet
Oslo	57,1	45,5
Borg	14,3	30,0
Hamar	57,1	50,0
Tunsberg	42,9	50,0
Agder og Telemark	71,4	70,0
Stavanger	42,9	50,0
Bjørgvin	42,9	50,0
Møre	28,6	40,0
Nidaros	57,1	66,7
Sør-Hålogaland	28,6	18,2
Nord-Hålogaland	42,9	45,5
Gjennomsnitt	44,2	47,0

Kilde: Kirkerådets egen sammenstilling.

Ungdomsrepresentasjon i valgte råd

Heller ikke nøkkelindikatoren for ungdomsrepresentasjon i valgte råd kan vurderes uavhengig av ungdomsrepresentasjonen på valglistene. Ved valgt til menighetsråd var landsgjennomsnittet for andel av kandidater under 30 år bare 5,1 prosent. Dette er samme tall som i 2011, men samtidig økte gjennomsnittsalderen på valglistene fra 51,6 i 2011 til 53,0 prosent i 2015. Når det så gjelder prosentandel av innvalgte kandidater (faste plasser), er den gjennomsnittlige prosentandelen på landsbasis 5,8 prosent. Dette viser at de unge er en gruppe som velgerne er litt mer tilbøyelig til å gi en personlig stemme enn andre. Samlet sett er man langt unna målsetningen om minst 20 prosent kandidater under 30 år.

Kandidater under 30 år valgt inn som faste eller varamedlemmer 2015 etter bispedømme. Prosent.

Bispedømmer	Faste medlemmer	Varamedlemmer
Oslo	11,5	1,8
Borg	7,2	1,5
Hamar	3,0	4,0
Tunsberg	6,7	3,3
Agder og Telemark	5,1	2,8
Stavanger	7,8	6,4
Bjørgvin	6,0	4,8
Møre	4,1	3,5
Nidaros	5,5	4,1
Sør-Hålogaland	4,8	5,3
Nord-Hålogaland	5,8	5,2
Totalt	5,8	3,9

Kilde: Tabell 17 fra Holberg, Mortensen og Botvar (2016), «Polaritet og kontinuitet», KIFO-rapport 2016:1, side 50.

Ved valg til bispedømmeråd er situasjonen en annen. Her det et krav om at listene skal inneholde minst 20 % personer under 30 år. Følgende tabell viser representasjonen av personer under 30 år i valgte bispedømmeråd:

Bispedømme	Andel under 30 år innvalgt ved valg av leke medlemmer	Andel under 30 år i bispedømmerådet som helhet
Agder og Telemark	28,6 %	20,0 %
Bjørgvin	28,6 %	20,0 %
Borg	42,9 %	30,0 %
Hamar	14,3 %	10,0 %
Møre	28,6 %	20,0 %
Nidaros	42,9 %	25,0 %
Nord-Hålogaland	14,3 %	9,1 %
Oslo	28,6 %	27,3 %
Stavanger	14,3 %	10,0 %
Sør-Hålogaland	28,6 %	18,2 %
Tunsberg	42,9 %	30,0 %
Landsgjennomsnitt	28,6 %	20,0 %

Kilde: Kirkerådets egen sammenstilling.

Blant de valgte leke medlemmene var det et landsgjennomsnitt på 28,6 %. Dette viser at de unge er en gruppe som velgerne er litt mer tilbøyelig til å gi en personlig stemme enn andre også ved bispedømmerådvalget (jf. avsnittet om menighetsrådsvalget).

En utfordring med tanke på ungdomsrepresentasjon er at aldersgruppen 18-29 er så nær som helt fraværende i de andre kategoriene enn leke medlemmer. At det ikke er noen biskoper under 30 år er å forvente, men at det kun er den døvekirkelige representanten blant de andre kategoriene som var under 30 år, gjør at ungdomsrepresentasjonen i valget av leke medlemmer blir desto viktigere. Selv om landsgjennomsnittet for de innvalgte leke medlemmer i bispedømmerådene var 28,6 % var likevel landsgjennomsnittet i bispedømmerådene som helhet bare 20,0 %. For Kirkemøtet som helhet er ungdomsrepresentasjonen bare 19,8 %, da leder av Samisk kirkeråd er over 30 år. Samlet sett er måloppnåelsen på dette punktet rimelig bra.

Kirkerådet vedtok i sak KR 3/15 egne resultatmål for Kirkevalget 2015 utover de nevnte nøkkelindikatorer, men valgte i sak KR 16/15 ikke å ha nøkkelindikatorer knyttet til disse målene ut fra hensynet til intensjoner om forenkling i rapportering. I tillegg til de mål som allerede er ivaretatt i nøkkelindikatorene, ble det vedtatt følgende resultatmål for Kirkevalget 2015:

- Velgere har reelle valgmuligheter
- Forholdstallsvalg integreres på en god måte i valget
- Valgavvikling parallelt med offentlige valg skjer på en best mulig måte.

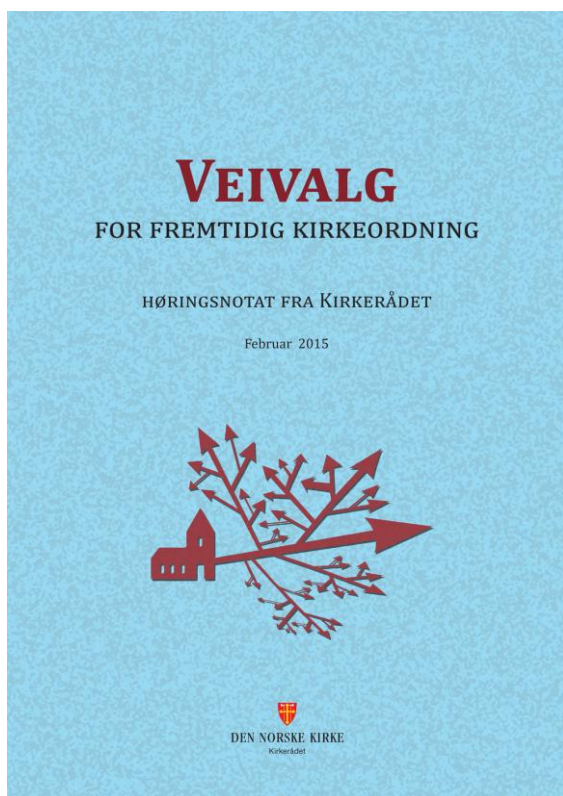
Det henvises til KIFOs evalueringsrapport *Polarisering og kontinuitet* for en analyse og vurdering av måloppnåelse på disse punktene.

Vedtak om digital selvbetjeningsløsning

Ved kirkevalget i 2015 ble det debatt og kritikk på grunn av feilsendte valgkort til mennesker uten medlemskap i Den norske kirke. Kvaliteten på Den norske kirkes medlemsregister ble igjen et tema, og daværende statsråd Thorhild Widvey ba i august 2015 Kirkerådet om en rapport om feilene i medlemsregisteret. Kirkerådet mente i rapporten at det særlig var opprettelsesmetoden for medlemsregisteret fra 1998 som var grunn til feilene. Denne har gitt store utfordringer med å få fjernet personer som ble feiloppført i medlemsregisteret ved opprettelsen. En annen hovedfeilkilde som ble oppgitt, var mangelfull utmeldingsregistrering lokalt.

Som et viktig tiltak for å komme denne utfordringen i møte, ble det satt i gang et arbeid for å muliggjøre en nettbasert selvbetjeningsløsning. Dette for å gi alle innbyggere i Norge en enkel mulighet til å sjekke og eventuelt endre sin medlemskapsstatus. Kirkerådets administrasjon sendte Kulturdepartementet en anmodning om lovendring vedrørende Den norske kirkes medlemsregister i brev av 2. november 2015. Kirkerådet fulgte deretter (i sak KR 57/15) opp med vedtak om å åpne for en elektronisk selvbetjeningsløsning for innmelding i og utmelding av Den norske kirke.

Omslaget til høringsnotatet "Veivalg for fremtidig kirkeordning".

Veivalg for ny kirkeordning

Kirkerådet sendte høringsnotatet "Veivalg for fremtidig kirkeordning" ut på bred høring i februar 2015. Kirkerådet mottok 815 høringsvar. Høringen bygget på den refleksjonsprosessen som alle kirkelige organer ble invitert til i 2012. Det har vært et mål for Kirkerådet å sikre en bred og involverende prosess i arbeidet med endringene i kirkeordningen.

Kirkemøtet har bedt Kirkerådet legge frem en sak om grunnleggende veivalg for fremtidig kirkeordning. Høringsvarene vil gi grunnlag for at Kirkemøtet kan behandle saken våren 2016 med sikte på det videre arbeidet med å gjøre endringer i ulike regelverk.

Høringen i 2015 handlet med andre ord om fasen etter 2017 og forutsatte at forvaltningsreformen for et tydelig skille mellom staten og kirken da er gjennomført.

Alle høringsvarene kan leses på denne nettsiden: kirken.no/veivalg

Samisk kirkeliv

Resultatmålet for 2015 om at hensyn til samisk kirkeliv skal være ivaretatt i arbeidet med ny kirkeordning er oppfylt. Sentrale problemstillinger relatert til samisk kirkeliv er berørt i utredningen, høringen og den politiske behandlingen av veivalgsaken som behandles på Kirkemøtet 2016. Kirkemøtet vedtok i april permanentisering av *Saemien Åålmege*, den samiske menigheten for sørsamisk område. Det innebærer at en ny enhet for samisk kirkeliv formelt ble etablert innenfor Den norske kirkes kirkeordning.

IKT-samordning, Kirkepartner og Kirkenettet

Den nye internettløsningen (Kirkenettet) for Kirkerådet sentralt og menighetene, var klar til drift fra sommeren 2014. Ved inngangen til 2015 hadde 25 fellesråd bestilt løsningen. Løsningen er integrert med de lokale fagsystemene som fra før har vært i bruk i menighetene.

Sommeren 2015 ble også intranettet (Kirkebakken) satt i drift. Kirkebakken og Kirkenettet selges fra Kirkepartner som en samlet kommunikasjonspakke til fellesrådene. Ved utgangen av 2015 har 57 fellesråd bestilt eller tatt i bruk løsningene. Intranettet har pr. 1.1 2016 omkring 1100 brukere.

For å bruke fellesløsningene som anskaffes, må enheten være medeier i Kirkepartner AS. Ved utgangen av 2015 var 65 fellesråd aksjonærer. (I tillegg eier Kirkerådet, KA og OVF aksjer i selskapet.)

I 2015 kom også ny sak-arkiv-møteløsning på plass. Denne er en viktig komponent i den totale IKT-porteføljen som Kirkepartner IKT leverer. Kirkepartner IKT hadde ved årsskiftet 2015/2016 omkring 1500 brukere som får alle sine IKT-tjenester fra selskapet.

IV Styring og kontroll i virksomheten

Kirkerådet følger statens økonomireglement og departementets virksomhets- og økonomiinstruks. Gjennom månedlig oppfølging av regnskap og budsjett har de faglige oppgavene vært utført effektivt, hensiktsmessig og i tråd med årsplanen.

Kirkerådet har videre fulgt de budsjettfullmakter som var forutsatt i tildelingsbrevet. Alle bokføringer kan dokumenteres med bilag. Alle betalte fakturaer er godkjent av person med budsjettdisponeringsfullmakt. Alle bankutbetalinger er godkjent av to personer.

Risikovurderinger

Kirkerådet har gjennom året vurdert risikoen for de ulike målene gjennom året i årsplanen for 2015.

Stat - kirke

Stat kirke prosessene er en viktig sak som inneholder mange risikoelementer. Omstillingsmidlene som ble bevilget rundt årsskiftet til budsjettet for 2015 gjør at forberedelsene mot 2017 kan fortsette. Kirkerådet er i ferd med å rekruttere flere medarbeidere til dette arbeidet og det blir viktig å bygge kompetanse og velge god fremtidige løsninger.

Trosopplæring

Risikoen er knyttet til rekruttering og oppslutning. Menighetene har store utfordringer med å få bred oppslutning blant barn og unge når de skal etablere nye tiltak. Dette er særlig tilfelle i byer og sokn med store årskull.

Det arbeides med ulike dåpskampanjer for å mobilisere for oppslutning om dåp.

Dersom barn og unge ikke deltar svekkes kunnskap og tilhørighet til den kristne tro og tradisjon i befolkningen.

IKT

Mange prosjekter er på gang. Nytt internett, og intranettet som ble lansert i 2015, vil forbedre og effektivisere samhandlingen. Det er behov for økte ressurser til styringene av de ulike prosessene samt økt kompetanse hos dem som er systemeiere.

Det er utviklet en samisk nettside på www.kirken.no. Nettsiden er felles for samisk kirkeliv i Den norske kirke og inneholder relevante ressurser.

Forhold til Riksrevisjonen

Riksrevisjonens rapport for regnskapsåret 2015 vil foreligge innen utgangen av juni. Det har vært et godt samarbeid og en god dialog under revisjonsarbeidet for 2015.

Likestilling

Likestillings situasjonen i Kirkerådet for 2014 og 2015

	Årstall	Kjønnsbalanse regnet etter antall personer, ikke årsverk			Lønn
		M %	K %	Totalt (personer)	K/M i %
Totalt	2015	45	55	71	91/100
	2014	49	51	68	87/100
Ledere	2015	50	50	14	97/100
	2014	61	39	13	98/100
Seniorfagstillinger (seniorrådgiver + prosjekt)	2015	64	36	28	94/100
	2014	70	30	27	92/100
Fagstillinger (rådgiver + førstekonsulent)	2015	23	77	22	96/100
	2014	18	82	22	98/100
Kontorstillinger (sekretærer, kontorleder)	2015	29	71	7	91/100
	2015	45	55	71	91/100

Lønn: Snittlønn menn er 100 %. Snittlønn kvinner er angitt som % av denne.

Alt i alt tjener kvinner 91 % av det menn tjener. Tilsvarende for kvinner i prestestillinger er 97 %.

	Deltid		Midlertidig		Foreldrepermisjon		Fravær	
	M %	K %	M %	K %	M %	K %	M %	K %
2015	25	75	50	50	100	0	1,4	3,4
2014	23	77	43	57	50	50	0,61	4,14

Foreldrepermisjon: Andelen av totalt foreldrepermisjonsuttak som har blitt tatt ut av henholdsvis menn og kvinner (sum 100 %)

Midlertidig og deltid: Andelen av alle kvinner og andelen av alle menn som jobber deltid/er midlertidig tilsatt.

Sykefravær: Totalt sykefravær i 2015 var 2,4 % i 2014 var tallet 2,2 % og i 2013 2,9 %.

Kirkerådet har i sin tilpasningsavtale lagt følgende politikk til grunn for likestilling i forhold til kjønn: Det er et mål å få flere kvinner inn i ledende stillinger i Kirkerådet. Direktøren og avdelingslederne har et særlig ansvar for å ivareta likestillingshensyn ved tilsetninger og sørge for at oppgaver blir fordelt slik at kvinner og menn får like store muligheter til utvikling. Fra 2014 til 2015 har det vært en god utvikling fra overvekt av menn i lederstillinger i 2014 til like mange kvinner som menn i lederstillinger i 2015. Det er ikke påvist uønsket deltid i sekretariatet.

Kirkerådet er en IA-bedrift og søker aktivt å tilrettelegge for personer med nedsatt funksjonsevne. Kirkerådet har en ansatt med særlig kompetanse på fagfeltet. I juni 2015 ble det arrangert kirkelig fellesskap for mennesker med psykisk utviklingshemming på Solgården i Spania. 120 deltakere og ledere fra fem bispedømmer deltok. I september 2015 var Kirkerådet medarrangør av en nordisk nettverkskonferanse med 30 deltakere om kirkens arbeid med mennesker med utviklingshemming.

Likestillings situasjonen i kirken nasjonalt 2014 og 2015

Kirkerådet vedtok i juni 2015 *Strategiplan for likestilling mellom kjønn i Den norske kirke 2015-2023*. Planen med noe ressursstoff er sendt alle bispedømmeråd, fellesråd og menighetsråd. På tross av formell likestilling i Den norske kirke er det fremdeles vesentlige forskjeller mellom kvinner og menn. Tallgrunnlaget for likestillingsdelen er hentet fra lønns- og personalsystemet, samt rapportering fra bispedømmekontorene.

Prestestillinger

Kvinner utgjør 31 prosent av prestskapet i Den norske kirke, en prosentandel høyere enn i 2014. Dette viser at det ennå er et godt stykke igjen til en balansert kjønnsfordeling. Det er også store forskjeller mellom bispedømmene. Kvinneandelen er størst i Oslo (45 %) mens den er lavest i Stavanger (18 %) og Bjørgvin (20 %).

Om en ser på rekrutteringen til presteyrket viser en spørreundersøkelse fra sommeren 2015 ved Misjonshøgskolen, Det teologiske menighetsfakultetet og Teologisk fakultet ved universitetet i Oslo at av i alt 310 teologistudenter er det 38 flere menn enn kvinner. Undersøkelsen er utarbeidet på forespørsel fra Bispemøtet til Det lutherske verdensforbunds «*Survey on the Participation of Women in the Ordained Ministry and Leadership in LWF Member Churches*». Andelen mannlige teologistudenter er da 56 prosent. Den samme tendensen vises igjen i antallet ordinerte de seineste årene. I tidsrommet 2010-2014 er det ordinert 101 kvinner og 131 menn, som betyr at kvinner utgjør 44 prosent av de ordinerte (tall fra Bispemøtet).

Kvinner utgjorde 38 prosent av søkerne til stillinger i bispedømmene, mens 39 prosent av de som ble tilsatt var kvinner. Det er større forskjeller mellom andelen kvinnelige søkere og andel kvinner som ble tilsatt når vi ser på bispedømmene hver for seg, men på nasjonalt nivå var det større samsvar mellom antall kvinnelige søkere, og tilsetninger.

Biskoper og proster

26 prosent av biskoper og proster var kvinner i 2014, mens kvinneandelen steg til 28 prosent i 2015. På oppdrag fra Bispemøtet gjennomførte Kirkerådet sommeren 2015 spørreundersøkelsen «*Aktuell som biskop*» blant kvinner og menn, som var spurt om å la seg nominere til biskop. Den viser blant annet at kvinner svarer ja til å la seg nominere litt færre ganger enn menn, og at de svarer nei på samme spørsmål litt flere ganger.

Diakoner, kirkelige undervisningsstillinger og kirkemusikere

Innhentede tall til undersøkelsen for Det lutherske verdensforbund viser en enda skjevare kjønnsfordeling når det gjelder diakoner og kateketer. Av diakonene er 78 prosent kvinner. Andelen eldre mannlige diakoner er høyere enn andelen eldre kvinnelige diakoner, og andelen menn i dette yrket er fremdeles i tilbakegang (2012). Når det gjelder kateketer og andre trosopplærere i menigheten er 79 prosent kvinner (2014). Andelen kvinnelige kirkemusikere er 37 prosent.

Bispedømmekontorene

Det er store innbyrdes forskjeller mellom bispedømmene når det gjelder kjønnsfordelingen i de ulike stillingsgruppene på bispedømmekontorene, men i gjennomsnitt er det færre kvinner enn menn i ledende stillinger (35 %), noen flere kvinnelige enn mannlige rådgivere (53 %) og et stort flertall kvinner i konsulentstillinger (89 %).

Arbeidet i Nordisk økumenisk kvinnekomite, sammen med nettverket Women in Church and Society (WICAS) i Det lutherske verdensforbund, er videreført.

HMS

Kirkerådets sekretariatet samarbeider med Oslo HMS-senter om levering av bedriftshelsetjenester. Fokus er på forebyggende HMS-arbeid.

I 2015 bygget Kirkerådet opp en egen HR-seksjon. Omstillingsprosessene kirken står oppe i gjør det påkrevet med mer oppmerksomhet og større profesjonalisering innen personalforvaltning og arbeidsgiverspørsmål i Den norske kirke.

Tidstyver

Internt har Kirkerådet hatt fokus på tidsbruk på møter. Det har vært arbeidet for at ikke avdelingene skal være dobbelt representert på møter, hvis ikke dette er nødvendig.

Videokonferanseutstyr og samhandlingsrom på intranettet benyttes i økende grad. Dette reduserer antall reiser til møter.

Mange av tidstyvene er knyttet til bruk av data og dobbeltregistreringer. Innføring av nytt arkivsystem har gitt merarbeid i en overgangsperiode. Elektroniske brev er innført.

V Vurdering av framtidsutsikter

Kirkemøtet har truffet en rekke vedtak om et tydeligere skille mellom kirke og stat. Utviklingen skjer skrittvis. Våren 2016 er det planlagt endringer i kirkeloven slik at Den norske kirke kan bli omdannet til et eget rettssubjekt fra 1. januar 2017. Dermed får Den norske kirke en rettslig selvstendig handlingsevne på samme måte som soknene har i dag.

Forvaltningsreformen

Arbeidet med å forberede forvaltningsreformen har det vært arbeidet med i Kirkerådet i lang tid. Flere prosjektgrupper har vært i arbeid. Flere av bispedømmerådene har deltatt aktivt i arbeidet.

En forutsetning for at skillet kan gjennomføres 1. januar neste år er at det nye rettssubjektet har anskaffet et nytt lønn-, personal og økonomisystem siden Direktoratet for økonomiforvaltning ikke kan levere økonomitjenester til private virksomheter.

Kirkemøtet i 2016 vil følge reformen med flere saker knyttet til økonomi- og personalforvaltningen.

Forvaltningsreform for et tydelig skille mellom stat og kirke mot 2017

Kirkemøtet 2015 avga høringsuttalelse til Kulturdepartementets høringsdokument om *Stat og kirke - et tydelig skille*, hvor departementet foreslår en forvaltningsreform hvor det opprettes et nasjonalt rettssubjekt for Den norske kirke og gjennomføres en virksomhetsoverdragelse av prester og andre kirkelige tilsatte til det nye rettssubjektet fra 2017. Kirkemøtet sluttet seg i all hovedsak til departementets forslag til lovendringer. Det er lagt tre viktige forutsetninger til grunn:

- Grunnloven § 16 ligger fast
- Den norske kirke skal fortsatt finansieres over offentlige budsjetter
- Soknenes rettslige og økonomiske selvstendighet skal føres videre

Kirkerådet forbereder denne omstillingen med sikte på at et nytt rettssubjekt opprettes fra 1. januar 2017. Dette innebærer at Kirkerådet i 2015 har forberedt saker til Kirkemøtet 2016 om regelverk som det forventes at Kirkemøtet får hjemmel til å gi, samt at Den norske kirke overtar arbeidsgiveransvaret for prestene og andre kirkelige arbeidstakere fra staten. Det etableres nye økonomiløsninger som erstatning for de tjenester som fram til 2016 er levert fra Direktoratet for økonomistyring. Ved utskillingen må det settes opp en åpningsbalanse. Dette krever blant annet at mange økonomiske forhold avklares. Kostnadsnivået vil øke ved en fristilling fordi mange statlige tjenester har vært levert som naturallytelse.

Målet er at medlemmene ikke skal berøres av denne reformen.

Kirkeordning mot 2020

Parallelt med forvaltningsreformen har Kirkerådet i 2015 forberedt en sak til Kirkemøtet 2016 som gir anledning til å fatte vedtak om veivalg av grunnleggende karakter for indre ordninger som skal gjelde for kirken.

Det ble våren 2015 gjennomført en bred høring om *Veivalg for fremtidig kirkeordning*, hvor 815 menighetsråd, kirkelige fellesråd, bispedømmeråd og andre kirkelige organer avga høringsuttalelser. I høringsnotatet var det lagt opp til å fatte overordnede beslutninger om kirkens forvaltningsnivåer og oppgaver, kirkens organer og deres innbyrdes myndighets- og ansvarsfordeling.

Kirkerådet foretok en oppsummering av høringen sommeren 2015, og behandlet forslag til konklusjoner til alternative veivalg på sine møter i september og desember 2015.

På bakgrunn av de veivalg det er lagt opp til at Kirkemøtet 2016 vil fatte, vil Kirkerådet arbeide med utforming av en ny kirkeordning for Den norske kirke. En rekke bestemmelser i kirkeloven skal da kunne oppheves og statens lovregulering reduseres til en mer kortfattet lovgivning for kirken. Tidsperspektivet for denne reformfasen er med sikte på iverksettelse i 2020.

Kirkerådet har vedtatt følgende visjon for kirkeordningen:

Ny ordning for Den norske kirke skal bidra til;

- at kirken kan utføre sitt oppdrag i en ny tid
- at døpte kjenner glede ved å tilhøre kirken

Den nye ordningen skal sikre;

- god kirkelig betjening over hele landet
- god ressursutnyttelse – mer kirke for pengene

Ordningen skal bidra til å gi kirkens frivillige medarbeidere;

- glede og frimodighet i arbeidet
- tro på fellesskapet
- tro på egne ressurser

Ordningen skal bidra til å gi rådsmedlemmene;

- glede ved å delta
- reell innflytelse
- gode beslutningsunderlag
- god administrativ støtte i arbeidet

Ordningen skal bidra til å gi de ansatte;

- glede i arbeidet
- tid til kjerneoppgavene
- tydelige og forutsigbare ledelsesstrukturer

Hvem er medlemmer i Den norske kirke og hvem melder seg ut?

3.799.366 personer, bosatt i Norge, var medlemmer eller tilhørige i Den norske kirke per 31.12.2015. I tillegg kommer medlemmer bosatt i utlandet. Det totale medlemstallet påvirkes av flere faktorer. I 2015 døde om lag like mange medlemmer, som det ble døpt og meldte seg inn til sammen. Slik sett står utmeldingene, korreksjoner i registeret, samt utvandring, for stort sett hele nedgangen på 36.607 medlemmer fra 2014 til 2015.

I 2015 var det flere utmeldinger enn noen gang før. 15486 meldte seg ut av kirken⁴. Disse utmeldingene utgjorde 0,4 prosent av medlemstallet i 2015. Til sammenligning utgjorde de 46.177 utmeldingene fra Svenska kyrkan 0,76 prosent av medlemmene i 2014. Tallet på utmeldinger varierer mye fra år til år, og i de foregående årene har det vært mellom 5.000 og 11.000 utmeldinger hvert år.

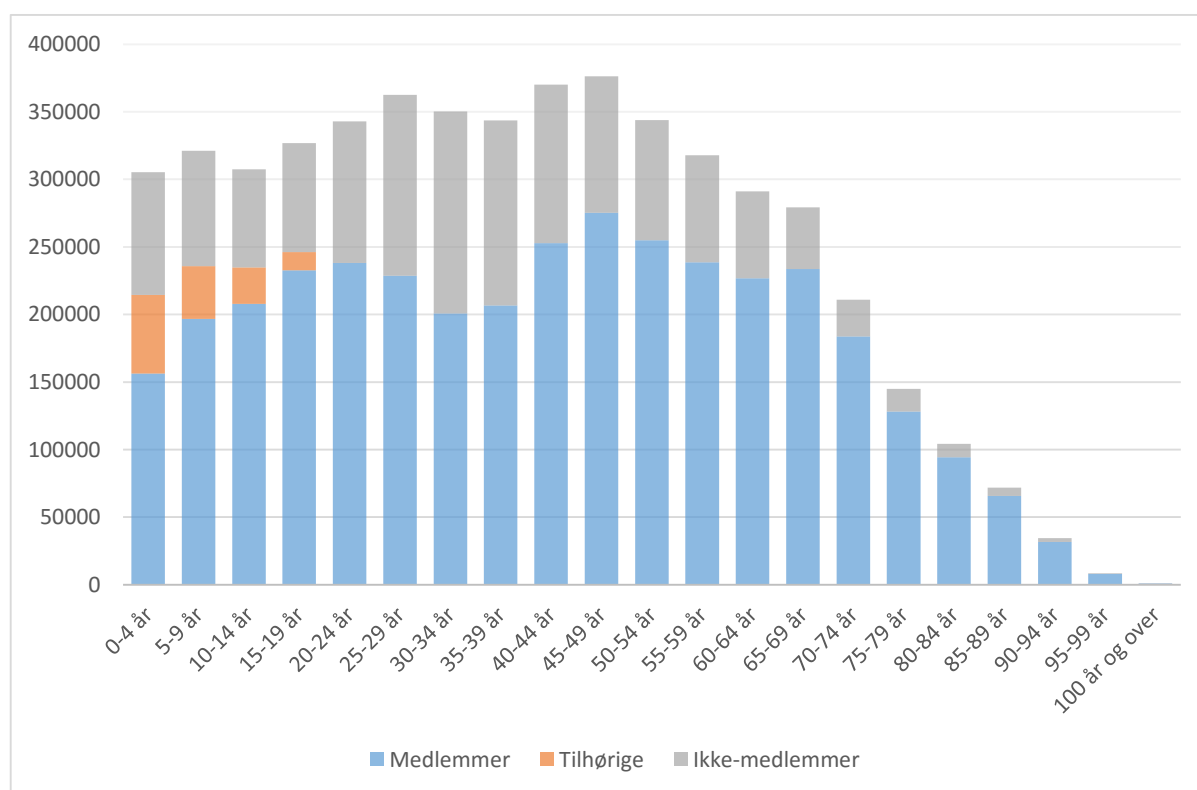
Ved utgangen av 2015 var det 5.213.985 innbyggere bosatt i Norge, og medlemmene i Den norske kirke utgjorde 73 prosent av disse.

---

⁴ Endelig tall på utmeldinger publiseres av SSB i mai 2016.

Fordelt på aldersgrupper ser fordelingen av medlemmene i befolkningen slik ut:

Kilde: Antall medlemmer og tilhørige kommer fra De kirkelige registre. Antall ikke-medlemmer er antall innbyggere ifølge fra SSB minus medlemmer og tilhørige i hver aldersgruppe.

Medlemsandelen er høyest i aldersgruppene over 45 år, og lavest for 30-34-åringene. For 15-19-åringene er medlemsandelen 71 prosent. Vi ser samtidig at disse ungdommene er i ferd med å gå inn i en alder der utmeldingsprosenten er høyere enn for yngre og eldre aldersgrupper. Litt over 1 prosent av medlemmene i aldersgruppene 25-29 og 30-35 år meldte seg ut av kirken i 2015, og 25-29-åringene utgjorde 18 prosent av det totale utmeldingstallet. 56 prosent av alle som meldte seg ut var mellom 20 og 39 år, og flertallet av de utmeldte var menn (57 %).

Arbeid som når gruppen mellom 18 og 30 bør stå sentralt i Den norske kirkes strategiske planer. Fra Nordstrand kirke. (Foto: Bo Mathisen)

Det er ikke foretatt noen undersøkelse av hvilke begrunnelser personer hadde for å melde seg ut, men tallene gir signaler som utfordrer kirken på å være relevant for unge voksne. Kirkemøtet vedtok i 2013 en satsning på unge voksne mellom 18 og 30 år gjennom saken «Kirke 18 – 30». Tallene på

medlemsmassens sammensetning og bevegelser underbygger vår vurdering om at det er viktig at bispedømmerådene, ungdomsrådene og utdanningsinstitusjonene arbeider med «Kirke 18 – 30» i tiden fremover for å mobilisere til utvikling, være pådrivere i menighetene og styrke tverrfagligheten. Gjennom dette arbeidet kan vi sammen utvikle en kirke for fremtiden.

Mer om virksomheten - på kirken.no

Kirkemøtet
kirken.no/km

Kirkerådet
kirken.no/kirkeradet

Mellomkirkelig råd
kirken.no/mkr

Samisk kirkeliv
kirken.no/samisk

Rekruttering til kirkelig tjeneste
kirken.no/jobb

Kirke og kultur
kirken.no/kultur

Kirkestatistikk
kirken.no/statistikk

Kirkeordning
kirken.no/kirkeordning

Trosopplæring
kirken.no/daap
kirken.no/konfirmasjon

Lover og regelverk
kirken.no/lovsamling

VI Årsregnskapet

Ledelseskommmentarer årsregnskapet 2015

Formål

Kirkerådet er et ordinært forvaltningsorgan som fører regnskapet etter Statens Regnskapsstandard (SRS). Tilskuddene avregnes etter kontantprinsippet.

SRS ble innført i 2013. Regnskapet er satt opp etter SRS og inneholder tall for Bispemøtet og Kirkerådet.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten og instruks fra Kulturdepartementet. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av Kirkerådet disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

Resultatregnskapet for Kirkerådet og Bispemøtet samlet er satt opp med inntekter på kr 184 246 221 og driftskostnader på kr 182 571 871 samt finanskostnader på kr 129. Økningen i inntekter og utgifter skyldes i hovedsak ekstra tilskudd til gjennomføring av Kirkevalget i 2015. Resultatet for året er et mindreforbruk for Kirkerådet og Bispemøtet samlet på kr 1 673 221.

I tillegg er tilskudd utgiftsført med kr 60 781 551.

Driftsinntekter

Av driftsinntektene på kr 184 246 221 er inntekter fra bevilgninger bokført med kr 135 299 834, tilskudd og overføringer med kr 38 785 008 og salg- leieinntekter med kr 10 161 379.

Driftskostnader

Av driftskostnadene på kr 182 572 871 utgjør lønn inkludert avsetning feriepenger og arbeidsgivers andel av pensjonskostnadene i Statens Pensjonskasse og arbeidsgiveravgift kr 54 587 351, varekostnader kr 600 og andre driftskostnader kr 123 724 355. Ordinære avskrivninger utgjorde kr 4 260 564.

Tilskudd

I tilskudd er det i 2015 utbetalt kr 60 781 551.

Balanse

Eiendeler og virksomhetskapskapital og gjeld viser en sum på kr 15 924 610.

Kirkerådet har utarbeidet en åpningsbalanse i forbindelse med innføringen av SRS, som regnskapsprinsipp, 1. januar 2013. Ingen statlige virksomheter, som benytter disse standardene, har egenkapital. Alle mellomværende skjer i oppgjør mot statskassen.

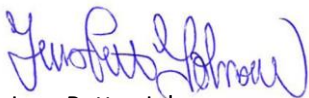
Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Kirkerådet. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d. men revisjonsberetningen antas å foreligge i 2. kvartal 2016.

Selv om regnskapet nå godkjennes etter SRS, så avregnes den årlige tildelingen etter kontantprinsippet.

SRS og kontantregnskapet viser ulike resultater, på grunn av ulike regnskapsprinsipper, men begge regnskaper viser et mindreforbruk i 2016.

Oslo 7. mars 2016

Jens-Petter Johnsen

Direktør i Kirkerådet

Prinsippnote årsregnskapet

Kirkerådets regnskap er satt opp i samsvar med de anbefalte statlige regnskapsstandardene (SRS).

BALANSE

Ved utarbeidelse av balansen er det lagt til grunn virkelig verdi når det gjelder finansielle eiendeler. Finansieringen av anleggsmidler (eksklusive finansielle anleggsmidler) er klassifisert som en langsiktig forpliktelse. Denne forpliktelsen løses opp i takt med avskrivningen på de anleggsmidlene som finansieringen dekker. For omløpsmidler er virkelig verdi benyttet som grunnlag for verdsettelsen. Omløpsmidler fratrukket kortsiktig gjeld og eventuelle øvrige forpliktelser, fremkommer som avregning med statskassen.

Transaksjonsbaserte inntekter

Transaksjonen resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringspunktet. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Inntekter bevilgningsfinansierte aktiviteter

Bevilgninger inntektsføres i den perioden da aktiviteten som bevilgningen er forutsatt å finansiere, er utført, det vil si i den perioden kostnaden påløper. Ved avleggelse av årsregnskapet er årets endelige bevilgning inntektsført. Endelig bevilgning til drift tilsvarer årets bevilgninger og eventuelle belastningsfullmakter på post 01-77. Ubenyttet bevilgning som ikke kan overføres til neste regnskapsår, er ikke inntektsført.

Investeringsbevilgninger føres på regnskapslinjen ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidler i balansen med det beløpet som faktisk er investert i regnskapsperioden. Overførbar investeringsbevilgning inntektsføres ikke. Inntektsføring av investeringsbevilgning skjer i takt med avskrivningene av anleggsmidlene.

Kostnader

Kostnader som gjelder transaksjonsbaserte inntekter, regnskapsføres i samme periode som tilhørende inntekt. Kostnader som finansieres ved bevilgning, regnskapsføres i den perioden da aktivitetene som bevilgningen er forutsatt å finansiere, er utført.

Pensjoner

SRS 25 legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Det er følgelig ikke gjort beregning eller avsetning for eventuell over-/underdekning i pensjonsordningen som tilsvarer NRS 6. Kirkerådet betaler ikke noe årlig premiebeløp til Statens pensjonskasse (SPK) da denne dekkes over sentralt kapittel i statsbudsjettet.

Det er derfor lagt til grunn en sjablongmessig sats for beregning av pensjonspremie. Denne baserer seg på beste estimat for Kirkerådet.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel/langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger og nedskrives til virkelig verdi ved en eventuell bruksendring.

Immaterielle eiendeler

Eksternt innkjøpte immaterielle eiendeler er balanseført og avskrives i henhold til gjeldende avskrivningsregler.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler er balanseført og avskrives over driftsmidlenes økonomiske levetid.

FINANSIERING AV PERIODISERTE POSTER

Omløpsmidler/kortsiktig gjeld

Nettobeløpet av alle balanseposter, med unntak av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler, har motpost i avregning med statskassen. Avregningen gir således et uttrykk for statens eierkapital når det gjelder kortsiktige poster og eventuelle finansielle anleggsmidler.

Anleggsmidler

Balanseført verdi av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler har motpost i regnskapslinjen ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidler. Dette representerer finansieringen av disse anleggsmidlene. Tilgang av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler balanseføres.

Avskrivning av anleggsmidler kostnadsføres. I takt med gjennomført avskrivning inntektsføres et tilsvarende beløp under inntekt fra bevilgning. Ved realisering/avgang av driftsmidler resultatføres regnskapsmessig gevinst/tap. Gevinst/tap beregnes som forskjellen mellom salgsvederlaget og balanseført verdi på realisasjonstidspunktet. Resterende bokført verdi av ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidlet på realisasjonstidspunktet, inntektsføres.

Investeringer i aksjer og andeler

Investeringer i aksjer og andeler balanseføres til kostpris. Dette gjelder både langsiktige og kortsiktige investeringer. Mottatt utbytte og andre utdelinger inntektsføres som annen finansinntekt.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende med fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Selvassurandørprinsipp

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i Kirkerådet balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Statens konsernkontoordning

Kirkerådet omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskonto i Norges Bank.

Kirkerådet tilføres ikke likvider gjennom året. Kirkerådet har en trekkrettighet på sin konsernkonto som tilsvarer netto bevilgning. Forskjellen mellom inntektsført bevilgning og netto trekk på konsernkontoen inngår i avregning med statskassen. Ved årets slutt gjelder særskilte regler for oppgjør/overføring av mellomværende. For Kirkerådet nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto i Norges Bank ved overgang til nytt regnskapsår.

Resultatregnskap			
	Note	2015	2014
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	135 299 834	93 977 312
Gebyrer	1	0	0
Tilskudd og overføringer	1	38 785 008	29 047 601
Salgs- og leieinntekter	1	10 161 379	10 362 490
Sum driftsinntekter		184 246 221	133 387 404
Driftskostnader			
Lønn og sosiale kostnader	2	54 587 351	50 417 910
Varekostnader		600	3 718
Andre driftskostnader	3	123 724 355	84 694 277
Avskrivninger	4,5	4 260 564	2 114 585
Sum driftskostnader		182 572 871	137 230 490
Driftsresultat		1 673 330	-3 843 087
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	0	0
Finanskostnader	6	129	610
Sum finansinntekter og finanskostnader		-129	-610
Resultat av periodens aktiviteter		1 673 221	-3 843 697
Avregninger			
Avregning med statskassen		1 673 221	3 843 697
Sum avregninger		1 673 221	3 843 697
Periodens resultat (til virksomhetskapskapital)		0	0
Disponeringer	7	0	0
Innkrevingsvirksomhet			
Inntekter av avgifter og gebyrer direkte til statskassen	8	0	0
Overføringer til statskassen	8	0	0
Sum innkrevingsvirksomhet		0	0
Tilskuddsforvaltning			
Overføringer fra statskassen til tilskudd til andre	9	60 781 551	32 726 210
Utbetalinger av tilskudd til andre	9	60 781 551	32 726 210
Sum tilskuddsforvaltning		0	0

Balanse: Eiendeler, Virksomhetskapital og Gjeld			
EIENDELER	Note	31.12.2015	31.12.2014
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Rettigheter og lignende immaterielle eiendeler	4	13 908 361	12 370 734
Sum immaterielle eiendeler		13 908 361	12 370 734
II Varige driftsmidler			
Bygninger, tomter og annen fast eiendom	5	0	0
Maskiner og transportmidler	5	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	5	1 299 894	1 334 302
Sum varige driftsmidler		1 299 894	1 334 302
III Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i datterselskaper	10	100 000	0
Sum finansielle anleggsmidler		100 000	0
Sum anleggsmidler		15 308 255	13 705 036
B. Omløpsmidler			
I Varebeholdninger og forskudd til leverandører			
Varebeholdninger	11	0	0
Sum varebeholdninger		0	0
II Fordringer			
Kundefordringer	12	616 355	491 777
Andre fordringer	13	0	0
Sum fordringer		616 355	491 777
III Kasse og bank			
Bankinnskudd	14	0	0
Andre kontanter og kontantekvivalenter	14	0	0
Sum kasse og bank		0	0
Sum omløpsmidler		616 355	491 777
Sum eiendeler		15 924 610	14 196 813

	Note	31.12.2015	31.12.2014
VIRKSOMHETSKAPITAL OG GJELD			
C. Virksomhetskapi tal			
I Innskutt virksomhetskapi tal			
Innskutt virksomhetskapi tal	7	0	0
Sum innskutt virksomhetskapi tal		0	0
II Opptjent virksomhetskapi tal			
Opptjent virksomhetskapi tal	7	0	0
Sum opptjent virksomhetskapi tal		0	0
Sum virksomhetskapi tal		0	0
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelse r			
Ikke inntektsfø rt bevilgning knyttet til anleggsmidler	4, 5	15 208 156	13 744 935
Andre avsetninger for forpliktelse r		0	
Sum avsetning for langsiktige forpliktelse r		15 208 156	13 744 935
II Annen langsiktig gjeld			
Ø vrig langsiktig gjeld		0	0
Sum annen langsiktig gjeld		0	0
III Kortsiktig gjeld			
Leverandø rgjeld		1 903 364	2 128 523
Skyldig skattetrekk		2 056 163	2 090 619
Skyldige offentlige avgifter		717 154	695 149
Avsatte feriepenge r		4 173 863	3 996 998
Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter		0	1 564 913
Annen kortsiktig gjeld		5 757 286	0
Sum kortsiktig gjeld		14 607 830	10 476 202
IV Avregning med statskassen			
Avregning med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	-13 891 376	-10 024 324
Sum avregning med statskassen		-13 891 376	-10 024 324
Sum gjeld		15 924 610	14 196 813
Sum virksomhetskapi tal og gjeld		15 924 610	14 196 813

Noter til regnskapet

Note 1 Spesifikasjon av driftsinntekter		
Beskrivelse	2015	2014
Årets bevilgning fra fagdepartement, post 01	195 210 000	95 217 000
Årets bevilgning fra andre departement – belastningsfullmakt	-65 967 000	0
- Brutto benyttet til investeringer i immaterielle eiendeler og anlegg	-5 763 785	-9 976 282
+ Utsatt inntekt fra forplikt. knyttet til investering (avskrivninger)	4 260 565	2 114 585
+ Inntekt til pensjoner	7 560 055	6 622 009
Sum inntekt fra bevilgninger	135 299 834	93 977 312
Sum Tilskudd/Overføringer	38 785 008	29 047 601
Sum slags- og leieinntekter	10 161 379	10 362 490
Sum driftsinntekter	184 246 221	133 387 403

Note 2 Lønn og sosiale kostnader		
Beskrivelse	2015	2014
Lønninger	36 779 396	34 364 853
Feriepenger	4 642 882	4 346 222
Arbeidsgiveravgift	6 779 910	6 268 714
Pensjonskostnader	5 870 697	5 100 708
Sykepenger og andre refusjoner	-1 093 778	-1 142 845
Andre ytelser	1 608 244	1 480 258
Sum lønnskostnader	54 587 351	50 417 910
Antall årsverk:	68,1	64,7

Virksomheter som ikke betaler pensjonspremie selv:

Kirkerådet betaler ikke selv pensjonspremie til SPK, og kostnad til premie er heller ikke dekket av virksomhetens bevilgning. Premie dekkes i samsvar med sentral ordning i staten.

Det er i regnskapet lagt til grunn en estimert sats for beregning av pensjonskostnad.

Premiesatsen for 2014 og 2015 er av SPK estimert til henholdsvis 16,9 og 17,55 prosent (inkludert medlemmets 2 %). Pensjonene er kostnadsført basert på denne satsen multiplisert med påløpt pensjonsgrunnlag i virksomheten. Vi viser for øvrig til note 1 om resultatføring av kalkulatoriske inntekter til pensjoner.

Note 3 Andre driftsutgifter		
Beskrivelse	2015	2014
Husleie	7 623 203	7 143 776
Vedlikehold og ombygging leide lokaler	125 588	3 255
Andre kostnader drift eiendom og lokaler	250 111	543 231
Reparasjon og vedlikehold maskiner, utstyr	3 312 142	4 020 656
Mindre utstyrsanskaffelser	879 964	1 293 851
Leie av maskiner, inventar og lignende	2 600 257	1 059 242
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	68 636 220	54 051 343
Reiser og diett	8 720 337	7 850 923
Øvrige driftskostnader	31 576 533	8 727 999
Sum andre driftskostnader	123 724 355	84 694 276

Note 4 Immaterielle eiendeler		
Beskrivelse	2015	2014
Anskaffelseskost pr. 1.1.	30 219 527	21 200 000
Tilgang	5 286 384	9 019 527
Anskaffelseskost 31.12.	35 505 910	30 219 527
Akkumulerte nedskrivninger	- 17 848 793	-16 240 000
Ordinære avskrivninger	- 3 748 756	-1 608 793
Bokført verdi	13 908 361	12 370 734
Avskrivningssatser (levetider): 5 år /lineært 20 %		

Note 5 Varige driftsmidler		
Beskrivelse	2015	2014
Anskaffelseskost pr. 1.1.	2 961 226	2 004 471
Tilgang	477 400	956 755
Anskaffelseskost 31.12.	3 438 626	2 961 226
Akkumulerte nedskrivninger	- 1 626 925	-1 121 133
Ordinære avskrivninger	-511 808	-505 792
Bokført verdi	1 299 894	1 334 301
Avskrivningssatser (levetider): IKT utsyr 3 år /lineært 33,3 %, Inventar 10 år/lineært 10 %,		

Note 6 Finansinntekter og finanskostnader

Beskrivelse	2015	2014
Finansinntekter		
Renteinntekter	0	0
Sum finansinntekter	0	0
Finanskostnader		
Rentekostnad	129	610
Sum finanskostnader	129	610

Note 7 Virksomhetskaptal

Kirkerådet disponerer ikke noe virksomhetskaptal.

Note 8 Innkrevingsvirksomhet

Kirkerådet har ingen innkrevingsvirksomhet.

Note 9 Tilskuddsforvaltning

Beskrivelse	2015	2014
Tilskudd til Døvekirken	10 806 000	10 590 000
Tilskudd til Kirkelig Ressurssenter mot vold og seksuelle overgrep	2 872 000	2 814 000
Tilskudd til folkevalgtopplæring	1 000 000	1 000 000
Tilskudd til samisk bibeloversettelse	1 637 000	1 604 000
Tilskudd til Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning	6 379 000	6 252 000
Tilskudd til trosopplæring	6 715 627	8 004 760
Tilskudd til frivillige organisasjoner*	328 000	561 450
Tilskudd til katekettjenesten	1 900 000	1 900 000
Tilskudd til kirkevalget	29 143 924	0
Sum utbetalinger av tilskudd til andre	60 781 551	32 726 210

* Tilskudd til frivillige organisasjoner:

Herav kr. 240 500 tildelt diverse organisasjoner av NORAD midler bokført på post 034021

Note 10 Investeringer i aksjer og selskapsandeler

Kirkerådet disponere aksjer i Kirkepartner AS.

Note 11 Varebeholdninger

Kirkerådet har ingen varebeholdninger.

Note 12 Kundefordringer		
Beskrivelse	2015	2014
Kundefordringer til pålydende*	616 355	491 777
* Inkludert 100 000 Kirkepartner		

Note 13 Andre fordringer		
Beskrivelse	2015	2014
Andre kortsiktige fordringer	0	1 062 494

Note 14 Kasse og bank		
Kirkerådet har ingen bankkonto		

Kontantstrømoppstilling etter den direkte modellen for bruttobudsjetterte virksomheter

<i>Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter</i>	2015	2014
Innbetalinger		
innbetalinger fra salg av varer og tjenester	3 532 867	1 318 835
innbetalinger av tilskudd og overføringer fra andre	38 785 008	29 047 601
innbetaling av refusjoner	8 349 801	9 043 655
Sum innbetalinger	50 667 676	39 410 091
Utbetalinger		
utbetalinger av lønn og sosiale kostnader	-54 587 351	-50 417 910
utbetalinger for varer og tjenester for videresalg og eget forbruk	-122 038 546	-81 476 291
utbetalinger av renter	-129	-610
utbetalinger av tilskudd og overføringer til andre	-60 786 551	-32 726 210
andre utbetalinger	892 678	-1 438 880
Sum utbetalinger	-236 519 899	-166 059 901
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-185 852 223	-126 649 810
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-5 763 783	-1 647 447
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-5 763 783	-1 647 447
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-191 616 006	-128 297 257